

16817

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULLARI İKİNCİ KADEME (ORTAOKUL) ÖĞRENCİLERİNİN
ÖĞRENİMİ TERKETME SORUNUNUN ANALİZİ

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Eğitim Programları ve Öğretim
Anabilim Dalı

Mustafa ÖZER

Yöneten : Doç.Dr. Tanju GÜRKAN

ANKARA 1991

Ö N S Ö Z

Ülkemizde her alanda yaşanmakta olan değişme ve gelişmelerin eğitim ihtiyacını ve dolayısıyla bireylerin eğitime olan talebini artırdığı gözlenmektedir.

Bu süreç, modern ve ileri bir toplum olabilmek için gerekli ve yararlı görülmektedir. Ancak, bireylerin eğitim taleplerini karşılamak amacıyla faaliyet gösteren eğitim kurumlarında, sağlanan olanaklardan yeteri kadar yararlanamadan öğrenimi terkedendenlerin, dikkati çeker bir orana ulaştığı izlenmektedir.

Bu çalışmada, yüksek lisans programı kapsamında Türkiye'deki ilköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin öğrenimi terketme sorununun analizi ele alınmış; araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Araştırmanın, Türkiye'de sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının yaygınlaştırılması çalışmalarının yoğunlaştığı bu dönemde tüm ilgililere ışık tutacağı umulmaktadır.

Ankara 1991

Mustafa ÖZER

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ	v
I. GİRİŞ	1
PROBLEM	1
1. Türkiye'de Öğrenimi Terketme Sorununun Görünümü	2
2. Öğrenimi Terketme Sorununun Yarattığı Olumsuz Sonuçlar	2
3. İlköğretimin Önemi	7
4. Türkiye'de İlköğretimin Tarihçesi	8
a. Cumhuriyet Dönemi Öncesi İlköğretim	8
b. Cumhuriyet Dönemindeki Gelişmeler	9
5. İlköğretim Okulları	10
6. Araştırmanın Önemi	14
II. METODOLOJİ	16
1. Araştırmanın Amacı	16
2. Araştırmanın Modeli	17
3. Sınırlılıklar	18
4. Evren ve Örnekler	18
5. Verilerin Toplanması	19
6. Anketin Uygulanması	20
7. Verilerin Çözümlemesi	20
8. Tanımlar	21

III. BULGULAR VE YORUMLAR	22
A. 1988 - 1989 Eğitim - Öğretim Döneminde Öğrenimi	
Terkeden Öğrencilere İlişkin Veriler	22
1. Okullara Göre Verilerin Dağılımı	22
a. Ayvalı İlköğretim Okulu	22
b. Şehitlik İlköğretim Okulu	24
c. Gülhane İlköğretim Okulu	26
d. Akdere İlköğretim Okulu	28
e. Nurettin Ersin İlköğretim Okulu	28
f. Peyamitepe İlköğretim Okulu	31
g. Ahmet Bahadır İlhan İlköğretim Okulu	33
h. Kent-Koop. İlköğretim Okulu	33
ı. Abdullah Tokur İlköğretim Okulu	37
j. Köstence İlköğretim Okulu	37
2. Örneklem Seçilen Okulların Öğrenimi Terkeden	
Öğrenciler Bakımından Karşılaştırılması	38
B. Ankete Katılan Öğretmen ve Yöneticilere İlişkin	
Kişisel Bilgiler	42
1. Ankete Katılanların Cinsiyeti ve Görevleri	42
2. Ankete Katılanların Mesleki Kıdemleri	43
3. Ankete Katılanların Öğretmenlik Branşları	44
C. Ankete Katılan Öğretmen ve Yöneticilerin Öğrenimi	
Terketme Sorununa İlişkin Kanı ve Görüşleri	44
1. Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Kanı ve	
Görüşler	46
2. Öğrenimi Terketme Nedenleri	48

Sayfa

3. Öğrencilerin Öğrenimi Terketmelerinde Rol	
Oynayan Etmenler	52
4. Öğrenimi Terketme Sorununun Çözülmesinde	
Görev Alması İstenen İlgililer	55
5. Öğrenimi Terketme Konusunda Öğrenci Velilerinin	
Gözlenen Tutumları	56
6. Öğrenimi Terkeden Öğrenciler için Neler	
Yapılabilir ?	57
IV. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	60
Sonuçlar	60
Öneriler	63
KAYNAKÇA	65
EKLER	67
EK - 1 Araştırma Önerisi Kabul Dilekçesi	68
EK - 2 Anket Uygulanabilmesi için Yetkili Makamın İzin	
Belgesi	69
EK - 3 Anket Formu	71
EK - 4 Sayısal Veri Toplama Formu	79
EK - 5 Mevcut Yönetmeliklerde Öğrenimi Terketmeyle	
İlgili Hususları Düzenleyen Kurallar	80

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
1. 1987 - 1988 Öğretim Yılında Ortaokul ve Liselerden Ayrılan / Uzaklaştırılan Öğrencilerin Durumu	3
2. Çeşitli Nedenlerle İlköğretim Okulları İkinci Kademedен (ortaokul) Ayrılan / Uzaklaştırılan Öğrencilerin Durumu	6
3. Ankara Merkez İlçelerindeki İlköğretim Okulu Sayısı ve Örneklem Olarak Seçilen Okullar	19
4. Ayvalı İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	23
5. Şehitlik İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	25
6. Gülhane İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	27
7. Akdere İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	29
8. Nurettin Ersin İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	30
9. Peyamitepe İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	32
10. Ahmet Bahadır İlhan İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	34
11. Kent-Koop. İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	35
12. Abdullah Tokur İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	36

13. Köstence İlköğretim Okulu'ndan Ayrılan Öğrencilerin Durumu	39
14. Örneklemeye Giren İlköğretim Okullarına İlişkin Verilerin Karşılaştırılması	40
15. Ankete Katılanların Cinsiyet ve Görevlerine Göre Dağılımı	43
16. Ankete Katılanların Mesleki Kıdemleri	44
17. Ankete Katılanların Öğretmenlik Branşlarına Göre Dağılımı.....	45
18. Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Görüşler (I).....	46
19. Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Görüşler (II).....	47
20. Öğrencilerin Tümünün İlköğretimi Tamamlamalarına İlişkin Görüşler	48
21. Öğrencilerin Öğrenimi Terketme Nedenleri.....	49
22. Öğrenimi Terketmede Rol Oynayan Etmenler	53
23. Öğrenimi Terketme Sorununun Çözümlemesinde Görev Alması İstenen İlgililer	55
24. Öğrenimi Terketme Konusunda Öğrenci Velilerinin Öğretmenler Tarafından Gözlenen Tutumları	56
25. Öğrenimi Terk Eden Öğrencilerin Eğitim Gereksinmelerinin Karşılanmasında Öngörülen Seçenekler	58

Temelinde sevgi olan hiçbir eğitim başarısızlığa uğramaz.

PESTALOZZİ

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi belirlenerek, Türkiye' de ilköğretim okulu ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin öğrenimi terketmelerinin yarattığı olumsuz sonuçlara değinilmekte; konuyla ilgili araştırmalar sistematik olarak verilmekte ve bu araştırmanın önemi açıklanmaktadır.

PROBLEM

Kalkınma çabası içinde bulunan ülkemizde eğitimin yaygınlaştırılmasının taşıdığı önem, tartışmasız kabul edilen bir gerçektir.

Nitekim Varış, yarım yüzyılı aşan bir zaman önce kalkınma ve çağdaşlaşma yönünde, köklü bir şekilde yürürlüğe koyulmuş bulunan Atatürk İnkılapları doğrultusunda gerçekleşmek için Devletimizin, eğitimi, lokomotif olarak gördüğünü ve eğitim aracılığıyla yepyeni bir toplum yaratma yoluna gidildiğini belirtmekte; kalkınma yolunda ilerlemek ve kalkınma sürecini hızlandırmak durumunda olan toplumlar için, eğitime güvenmenin ve dayanmanın taşıdığı önemi vurgulamaktadır. (1)

---

1 Fatma Varış. Eğitim Bilimine Giriş. (Ankara:A.Ü.E.F yayınları No:70 1978), s.11

1. Türkiye'de, Öğrenimi Terketme Sorununun Görünümü

Ülkemizde, öğretim görme olanağı sağlandığı halde, çeşitli nedenlerle öğrenimi tamamlayamayıp okulu terkeden öğrenciler önemli bir oran teşkil etmektedir. Bu konu, eğitim istatistiklerinde dikkati çeker bir görünümde dir. 1987 - 1988 eğitim-öğretim yılında çeşitli nedenlerle ortaokul ve liselerden ayrılan veya uzaklaştırılan öğrencilerin durumu Tablo 1' de belirtilmiştir. Tablodan anlaşılacağı gibi anılan dönemde ortaokullardan toplam 184 638 (%9), liselerden toplam 98 872 (%8) öğrenci okuldan ayrılmış veya uzaklaştırılmıştır.

Kaya, oniki-onbeş yaş arasındaki çocukların %40'ının eğitimi terkettiklerinin bilindiğini, bunun da eğitim yetkililerini ciddi olarak düşündürmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. (2)

Akbıyık'da, yaptığı bir incelemede ortaokul sınıflarında okulu bırakmaların büyük boyutlara ulaştığının gözlemlendiğini belirtmektedir. (3)

Bu ayrılmaların böyle sürmesi halinde, büyük bir öğrenci kitlesinin okul dışında kalmasına ve sorunun boyutlarının genişlemesine neden olacağı açıktır.

2. Öğrenimi Terketme Sorununun Yarattığı Olumsuz Sonuçlar

Konunun öğrenimi terkeden öğrenciler bakımından en önemli yönü; "öğrenimi terkeden öğrencilerin kişiliği açısından, olumsuzlukların kaynağı olan; kendine güvensizlik, başarısızlık duygusu, çevredekiler tarafından küçümsendiği kanısının gelişmesi; çocuklarda korku,

2 Yahya Kemal Kaya İnsan Yetiştirme Düzenimiz.Politika /Eğitim Kalkınma, (Ankara: Nüve Mat. 1977), s.126

3 Selahattin Akbıyık. Sekiz Yıllık İlköğretim Okullarının Uygulamada Karşılaştığı Sorunlar. (Ankara: Eğt.Bil.Fak. Yük.Lisans Tezi Çoğaltma 1985) s.210

TABLO 1 1987 - 1988 ÖĞRETİM YILINDA ORTAOKUL VE LİSELERDEN AYRILAN/UZAKLAŞTIRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

OKULLAR	ÖĞRENCİ MEVCUDU	OKULDAN AYRILAN / UZAKLAŞTIRILAN ÖĞRENCİLER														
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		YÖNT. LİĞİN 58. MD. GÖRE KAY. SİL.			
					ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ		
GENEL ORTAOKULLAR	1 870 506	162 893	113 472	49 421	71 220	31 653	192	84	288	79	9774	3328	31 814	14 230	184	47
MESLEKİ ORTAOKULLAR	221 275	21 745	16 719	5 026	11 705	3 336	27	12	51	21	1231	532	3 687	1 119	18	6
T O P L A M	2 091 791	184 638	130 191	54 447	82 925	34 989	219	96	339	100	11 005	3860	35 501	15 349	202	53
GENEL LİSELER	687 227	63 551	41 367	22 184	30 363	15 792	69	77	103	53	3 134	1121	7 465	5 117	233	24
MESLEKİ TEKNİK LİSELER	499 292	35 321	28 139	7 182	22 543	5 034	73	48	133	23	1 398	506	3 825	1 538	167	33
T O P L A M	1 196 519	98 872	69 506	29 366	52 906	20 826	142	125	236	76	4 532	1 627	12 917	6 655	400	57

KAYNAK : Milli Eğitim İstatistikleri, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları No: 1191, 1291, 1391 (DİE-ANKARA : EKİM 1987, 1988, 1989) sayılı dokümanlardan derlenmiştir.

nefret, kin, aşağılık duygusu, hatta kopyacılık ve ahlaksızlık gibi yıkıcı duyguların gelişmesi; kitaptan, okuldan, eğitimden nefret eden bir insan ordusu yaratma gibi sonuçlarıdır." (4)

Öğrenimi terketmenin yarattığı bir başka önemli sonuç, okulların işlevleriyle ilgilidir. Günümüz toplumlarında bireylerin eğitiminden sorumlu kurumların başında okul gelmektedir. Bütün toplumlarda okulların temel görevi, kültürel alanda geçmişten devralınan mirası, gelecek nesillere iletmektir. Bu sayededir ki insanlığın sürekliliği sağlanmış olur. (5) Daha da önemlisi; modern, dinamik toplum içinde okulun, gitgide daha kuvvetli bir tarzda, sosyal imkanların dağıtımını düzenleyen birer merkez haline geldikleri yolundaki düşüncelerdir. (6) Böylece, okulu bırakan öğrenciler, kültürel mirastan pay alma ve sosyal imkanlardan yararlanma fırsatını kaybedebilmektedir. Zira Varış'ın belirtmiş olduğu gibi öğretim yoluyla ne kadar olumlu davranış değiştirilirse, birey o kadar güvenceye kavuşacaktır. (7)

Diğer yandan, öğrenimi yarıda kalan öğrencilerin aile bütçesinde ve devlet harcamalarında meydana getirdiği maliyet artışları da önemli boyuttadır. Yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye'de çeşitli eğitim kademelerine göre 1987 yılı için tespit edilen öğrenci başına maliyetler şöyledir. (8)

4. Yahya Kemal Kaya. İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış- Eğitimde Model Arayışı. (Ankara:Olgaç Mat.1989), s.99

5. Kemal Aytaç. Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması.(Mukayeseli Eğitim Araştırması) Ankara :A.Ü Basımevi, 1985, s.8

6. Aytaç.Aynı s.13

7. Varış. Ön.Ver.s.15-16

8. İsmail Bircan ve arkadaşları. Türkiye'de Öğrenci Maliyetleri (1979 - 1987). DPT Sos.Pl.Bşk.lığı Ankara: 1989, s.8,13,15

Eğitim Kademesi	Cari Harcamalar (Milyon TL.)	Yatırım Harcamaları (Milyon TL.)	Toplam Harcamalar (Milyon TL.)	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Başına Maliyet(TL)
İlköğretim (İlkokullar)	1 119 640,8	171 393,1	1 291 033,9	6 655 738	193 980
Ortaöğretim (Gn.Liseler ve bünyesinde ortaokul bulunan liseler)	277 869,6	48 735,9	326 605,5	2 479 867	131 700
Ortaöğretim (End.Mes.Kız.Mes. Ötc.ve Turizm Mes.liseleri vb.)	216 803,0	41 220,0	258 023,0	678 772	380 130

Yarım kalan, tamamlanamayan bir eğitimin fayda ve mahzurları tartışılabilir. Ancak, şurası kesindir ki, eğitim pahalı bir hizmettir. Planlı bir eğitim faaliyetinde, önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına ulaşılmadan, başka bir anlatımla öngörülen eğitim programı tamamlanmadan programdan ayrılmalar eğitimin etkinliğini ve verimliliğini azaltacaktır.

Oysa ülkemizde, nitelikli insangücüne olan ihtiyaç bugün daha da artmıştır. Özellikle her alanda hızlı bir değişimin yaşandığı bu dönemde, bu ihtiyaç yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Aytaç'ın da belirtmiş olduğu gibi zamanımızda teknik, bürokrasi ve ekonomik hayat kesimleri; daha fazla sayıda ve daha ihtisaslaşmış özel kabiliyetlerin öğretimden geçirilip yetiştirilmelerine ihtiyaç göstermektedir. (9)

Öğrenimi terketme olgusunun, önemini ve etkisini en çok hissettirdiği öğretim kademesi ilköğretimdir. 1985-1988 eğitim-öğretim döneminde ilköğretim okullarının ikinci kademesinden (ortaokul) ayrılan ya da uzaklaştırılan öğrencilerin durumu Tablo 2 de

TABLO 2 ÇEŞİTLİ NEDENLERLE İLKÖĞRETİM OKULLARI 2 NCİ KADEME (ORTAOKUL) 'DEN AYRILAN VE UZAKLAŞTIRILAN
ÖĞRENCİLERİN DURUMU (1985-1988)

EĞİTİM- ÖĞRETİM YILI	ÖĞRENCİ MEVCUDU	AYRILAN TOPLAM ÖĞRENCİ	AYRILANLA- RIN %	OKULDAN UYRILMA VE UZAKLAŞTIRMA TÜRLERİ					
				TASDİKNAME	HASTALIK	ÖLÜM	DEVAMSIZLIK	YÖNT.L.İĞİN 58.MD.GÖRE KYD.SİLİNER.	DİSİPLİN CEZASI İLE UZAKLAŞ.
1985-1986	171.531	13.859	8	8.551	33	44	1.262	3.960	9
1986-1987	184.336	14.577	8	9.312	70	61	1.082	4.035	17
1987-1988	199.144	18.449	9	11.753	28	54	1.283	5.292	39

KAYNAK : Milli Eğitim İstatistikleri; Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları No.: 1191, 1291, 1391 (DİE-ANKARA: EKİM 1987,
1988, 1989) sayılı dokümanlardan derlenmiştir.

görülmektedir. Tablo incelendiğinde, ilköğretim okullarının ikinci kademe (ortaokul) ara sınıflarında öğrenimi terketmenin dikkati çeker bir oranda (yaklaşık olarak % 8) olduğu görülmektedir.

3. İlköğretimin Önemi

İlköğretim kurumları bir toplumun, eğitim sistemi içinde ilk basamaktır. Öteki bütün eğitim basamakları ilköğretime dayanır. Bu temel eğitim, toplumun; sadece eğitim sistemini değil, aynı zamanda öteki sistemlerini de (yani toplumun bütünü) olumlu ya da olumsuz olarak etkiler. Bu yüzden ki, geri kalmış ülkelerin liderleri, bütün vatandaşlarını ilköğretimden geçirmeyi önşart olarak görmekte-dirler.(10)

İlköğretim hakkı, bu toplumsal ve ekonomik öneminden dolayı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 'nde de yer almıştır. Bu beyannamede, okul çağındaki bütün çocukların, sosyal durum ve ekonomik olanaklar dikkate alınmaksızın ilköğretimden geçirilmeleri öngörülmüştür.

Ülkemizde, ilköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve Devlet okullarında parasızdır.

İlköğretim alanında yapılan çeşitli çalışmalara rağmen bugün hala çağ nüfusunun ancak % 32'si ilköğretime tamamlayabilmektedir. (11)

4. Türkiye'de İlköğretimin Tarihçesi

Ülkemizde, ilköğretimin tarihi gelişimini; Cumhuriyet dönemi öncesi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki ayrı boyutta ele almak

---

10. Kaya. Ön.Ver.(1989), s.99

11. MEB Avni Akyol'un TBMM 1990 yılı Bütçe Konuşması (Ankara: MEB), s.79

yararlı olacaktır.

a. Cumhuriyet Dönemi Öncesi İlköğretim:

Cumhuriyet dönemi öncesinde ilköğretim alanında, çeşitli gelişim evreleri görülmektedir.

Osmanlı döneminde ilköğretim, çeşitli şekillerde yapılmakla birlikte, okullaşmış şekliyle bu, Mekteb-i Sıbyanlarda yapılmıştır. Sıbyan okulları 6-12 yaşlarındaki kız ve erkek çocukların birlikte, yani karma öğretim gördükleri "temel okullar"dır. Zorunlu olmayan bu okullarda, çocuklar 3-4 yıl kadar öğrenim görürlerdi. (12)

Tanzimat Fermanıyla Türk toplumu siyasal, sosyal ve kültürel alanda yüzünü büyük ölçüde batıya çevirmiştir. Bunun doğal sonucu olarak da, eğitimde, dolayısıyla toplumda çağdaşlaşma hareketi başlamıştır.

Tanzimat döneminde eğitimle ciddi olarak ilgilenilmesi 1845 yılında Abdülmecid'in bir hatt-ı hümayunu ile başlar. İlköğretimle ilgili daha önemli adımlar, Tanzimat döneminin sonlarında çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (1869) ile atılmıştır. Bu nizamnamede ilköğretimin, iki kademedan oluşması öngörülmektedir. (13)

Meşrutiyet döneminde; 1913 yılında Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu) çıkarılmış ve bu kanunla ilköğretimin mecburi ve parasız olması kabul edilmiştir. Kanun, okulların

---

12. Hasan Cicioğlu. Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Orta Öğretim (Tarihi Gelişimi) Ankara : A.Ü.E.F. Yayınları NO:140, 1985, s.7

13. Tanju Gürkan. İlkokul Programı ve Öğretim Yöntemleri. Açıköğretim Fakültesi ders kitabı, s.2

örgütse1 yapısı bakımından da değişiklik getirmiş ve ilköğretim, her biri iki yıl süreli üç devreye ayrılmıştır. (14)

b. Cumhuriyet Dönemindeki Gelişmeler:

İlköğretim alanındaki gerçek gelişmenin Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk'le başladığını söyleyebiliriz.

1924 yılında çıkarılan ve Cumhuriyetin temel yasalarından olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ilköğretimin süresi beş yıl olarak tespit edilmiş ve tek tip okul sistemine geçilmiştir. Böylece, ilkokul programlarında Osmanlı döneminden beri süre gelen 3 devre kaldırılmıştır.

1926 yılında yayınlanan ilkokul programı, öğretimde "Toplu tedris" ilkesini getirmiştir. Bu, önceki dönemlerin geleneksel öğretim anlayışından çok farklı, yepyeni bir öğretim ilkesi olmuştur.

İlköğretim alanında bundan sonra da çeşitli tarihlerde değişiklikler yapılmıştır. 1926, 1936, 1948 ve 1961 yıllarında ilkokul programları tekrar ele alınarak değiştirilip geliştirilmeye çalışılmıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren "Milli Eğitim Temel Kanunu "nda ilköğretimin süresi beş yıldan sekiz yıla çıkarılmıştır.

1981 yılında toplanan Onuncu Milli Eğitim Şura'sında eğitim sistemine bir alt sınıf (anasınıfı) eklenmesi, ilköğretimin 6-14 yaşları arasındaki çocuklara eğitim veren bir kademe olarak belirlenmesi ve programlarda bir bütünleşmeye gidilmesi önerilmiştir. (15)

---

14. Yahya Akyüz. Türk Eğitim Tarihi.(Başlangıçtan 1988'e) Ankara: A.Ü. Egt.Bil.Fak.Yay.No:160, 1989, s.294

15. Gürkan, Ön.Ver. s.11

5 İlköğretim Okulları

Eğitim kurumları da diğer sosyal kurumlar gibi toplumun ihtiyaçlarına cevap verdiği sürece yaşamakta, ihtiyaca cevap veremediği zaman ya değişikliğe uğramakta ya da diğer bir yenisine yerini terketmektedir. (16)

Bu olguyu ilköğretim kademesinde daha belirgin bir şekilde görmekteyiz.

İlköğretim okulu projesinin ilk defa 1971 yılında gündeme geldiği ve uygulamaya geçilmek üzere hükümet programına alındığı; hükümet programı ışığı altında Milli Eğitim Reform Programı hazırlandığını görmekteyiz. Konuyla ilgili olarak dönemin hükümet programında şu hususlar yer almıştır;

Zorunlu öğretim süresinin ileride bütün yurda yayılmasına hazırlık olarak çok yönlü öğretim yapan ve öğrenciyi hem üst okullara, hem de çalışma hayatına hazırlayacak sekiz yıllık okulların deneme olarak kurulmaları için gerekli hazırlıklara hemen başlanacaktır. (17)

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'nda "Temel Eğitim" ismiyle yer alan ve bu kanunun 1983 yılında uğradığı değişiklikle 8 yıllık eğitim veren uygulamaya ilk defa, 1971-1972 öğretim yılında 16 ilde 18 okulda deneme niteliğinde başlanmıştır. 1981-1982 öğretim yılında 6 ilde 10 okulda ilköğretim uygulamasına geçilmiştir. 1989-1990 öğretim yılında ilköğretim okulu sayısı 820'ye (yatılı ilköğretim bölge okulları hariç)

---

16. H.Ali Koçer. Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Problemi (Ankara:A.Ü.E.F Nüve Matbaası 1977), s.47

17. Milli Eğitim Reformu Stratejisi. MEB.(Ankara: 1973), s.8

ulaşmıştır. Anılan okullardaki öğrenci sayısı ise 517.151'i bulmuştur.(18)

İlköğretim uygulamasına başlanmasının temel gerekçeleri İlköğretim Okulu Kılavuzu'nda şöyle belirlenmiştir.(19)

1. Çağdaşlaşma süreci içerisinde, kalkınmaya ve kalkınma için, gereken "nitelikli insan gücü" ne olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu durum, genel kültür eğitiminin yanında teknik eğitim kültürüne de ağırlık vermeyi zorunlu kılmaktadır. Bundan dolayı, zorunlu eğitim çağındaki çocuklara da kalkınmanın gereklerine uygun düşecek beceriler kazandırılması gerekmektedir. Böyle bir uygulama var olan programlarla ve 5 yıllık ilköğretimle mümkün görülmemektedir. Bu da, ülkemizi yeni bir temeleğitim anlayışına zorlamaktadır.

2. Çocukların ilgi ve yeteneklerinin,5 yıllık bir eğitim süresinde ortaya çıkmasının çok sınırlı olduğu kabul edilmektedir.

3. Ülkemizde ilkokul çağındaki çocukların yaklaşık %95'i ilkokullara devam etmektedir. Ortaokul çağındaki çocukların ise ancak %35'i bu eğitim imkanından yararlanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu oran çoktan %80'e ulaşmıştır.

Hem ilkokul hem de ortaokullarda okullaşma oranı, doğu illerinde, kırsal alanlarda ve kızlarda ülke ortalamasının çok altında bulunmaktadır. Örneğin; ortaokul çağındaki kızların yalnız %21'i ortaokullarda öğrenim görmektedir.

Ülkemizde halen ilkokulu bitirenlerin yalnızca %48 - 50 'si ortaokula, ortaokul mezunlarının ise %75 - 80'i lise veya dengi okullara kaydolmaktadır.

Çağ nüfusunun büyük bir kısmı nüfus azlığı, yerleşme yerlerindeki coğrafi engeller, ekonomik yetersizlikler ve vatandaşın katılmak istemeyişi gibi nedenlerle okul dışında kalmaktadır.

İlk ve ortaokullara devam eden çağ nüfusunun %70 - 75'i için eğitim yaşantısı 13 - 14 yaşlarında son bulmakta, ilk ve ortaokulda aldığı eğitim ile vatandaş olarak hayatını sürdürmeye

---

18. MEB Avni Akyol'un TBMM 1990 yılı bütçe konuşması s.13

19. MEB.İlköğretim Okulu Kılavuzu. s.2

çabalamaktadır. Oysa bu düzeylerde verilen eğitim, nitelik olarak çağın gereklerini karşılamaya yetmemektedir. Böylece eğitim harcamaları verimsiz olmaktadır. Eğitim hizmetlerinden beklenen verimin alınabilmesi için nitelik ve nicelik olarak standartların arttırılması gerekliliği; temeleğitim uygulamasını zorlamaktadır.

4. Teknolojideki hızlı gelişmelerin toplumsal hayatı gittikçe karmaşıklaştırdığı gözönüne alınınca, kişinin beş yıllık bir eğitimle elde edeceği bilgi ve becerilerle çevresine uyum sağlaması, varlığını sürdürmesi imkansızlaşmaktadır. Bugün gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin pek çoğunda zorunlu öğretim süresinin 11 yıla kadar yükseldiği, zorunlu yaş sınırının ise 5 - 17 yaş arasında değiştiği görülmektedir.

5. Ülkemizde küçük yerleşim birimlerinin çokluğu, eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılmasını güçleştirmektedir. Küçük birimlere eğitim hizmetlerinin (öğretmen, bina, araç-gereç vb.) yeterince götürülmesi eğitim ekonomisi açısından pahalı olmakta, maliyet azaltma çabaları hizmetin niteliğinin düşmesine sebep olmakta veya yeterli büyüklükte olmayan birimlere eğitim hizmeti hiç götürülmemekte ve bunların sonucu olarak "eğitimde fırsat eşitliği" sağlanamamaktadır. Özellikle kırsal kesimlerde, yurttaşların isteklerine uyularak ve çok defa da politik amaçlarla, çok az öğrencili yeterli bina ve öğretmenlerden mahrum olarak açılan okullarda, kalkınma için gerekli nitelikli kişilerin yetiştirilmesi imkansız görülmektedir.

6. Hangi yaşta ve meslekten olursa olsun bütün vatandaşların genel kültüre olduğu kadar teknik kültüre de sahip olmasını çağın teknolojik gelişimi zorlamaktadır. Bu nedenle her vatandaşın günlük yaşantısını sürdürecektik kadar asgari düzeyde teknik bilgi ve beceriye ihtiyacı bulunmaktadır.

7. İlk ve ortaokullarımızda uygulanan programlar arasında bir bütünlük sağlanamadığı için ortaokula devam eden öğrencilerin bir kısmı yeni okullarda uyumsuzluk göstermektedir. Özellikle ortaokullarda ezberciliğe dayanan bir öğretim görülmekte, teknik öğrenime yöneltici ve hayata hazırlayıcı çalışmalara hemen hiç yer verilmemektedir. Bu durumda ilköğretim uygulamasına geçişi zorlamaktadır.

Türk Milli Eğitim Sistem içinde bu alanda yeni bir uygulama olarak gözüken ilköğretim okullarının amaçları da şu şekilde saptanmıştır:(20)

1.Öğrencinin istidatlarını ve yeteneklerini ortaya çıkarmak, onun istek ve ilgilerine göre geliştirmek.

2. Öğrenciye, Atatürk İlkelerine ve Inkılaplarına, Türk Anayasasına ve Türk Demokrasisinin ilke ve yöntemlerine uygun, haklarını kullanabilme, görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenbilme bilincini ve yeterliğini kazandırmak.

3. Öğrencinin, milli kültür değerlerini tanımasını, takdir etmesini benimsemesini ve kazanmasını sağlamak.

4. Öğrenciyi, toplum içinde rollerini yapabilen; başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışabilen; çevresine edilgen olduğu kadar etken uyum sağlayabilen iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek.

5.Öğrenciye, kişisel ve toplumsal sorunları tanımak ve bu sorunlara bilimsel yaklaşımla çözüm aramak alışkanlığı kazandırmak.

6. Öğrenciye, sağlıklı yaşamak; ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için gereken bilgi ve alışkanlığı kazandırmak.

7. Öğrencinin, el çalışması ile zihni çalışmasını birleştirerek çok yönlü gelişmesini; el ile çalışmanın onur ve zevkini kazanmasını sağlamak.

8. Öğrencinin, araç ve gereç kullanması yoluyla, sistemli düşünmesini ve yöntemli çalışma alışkanlıklarını kazanmasını; zevk ölçü ve anlayışının geliştirilmesini; hayal ve yaratıcılık gücünün artırılmasını sağlamak.

9. Öğrencinin mesleki ilgi ve yeteneklerinin açıklık kazanmasını sağlamak; gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak.

10. Öğrenciye üretici olarak geçimini sağlamasına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmasına yarayışlı; bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak temel davranışları kazandırma.

18-22 Temmuz 1988 tarihleri arasında toplanan XII.Milli Eğitim Şurasında; halen liselerin bünyesinde bulunan ortaokulların, tamamen ilköğretim bünyesine alınması, sekiz yıllık mecburi öğretime geçişin bir program ve sistem bütünlüğü içinde uygulanması; VI. Plan dönemi sonuna kadar tedricen yaygınlaştırılması; mevcut ortaokulların ilköğretimle bütünleştirilmesi kararlaştırılmıştır. (21)

Şu halde ülkemizde, sekiz yıllık zorunlu ilköğretime geçiş süreci yaşanmaktadır. Bu aşamada çalışmanın sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş çalışmalarına da ışık tutabileceği düşünülmektedir.

6. Araştırmanın Önemi

İlköğretim, bütün yurttaşların ulusal eğitim amaçlarına uygun olarak beden, zihin ve ahlak bakımından gelişmelerine hizmet eden temel öğretim dönemidir.

Bu aşamada, ilköğretim okullarına veya genel olarak ilköğretim kademesine yönelik şu sorular akla gelmektedir:

- İlköğretimin birey ve toplum için taşıdığı önem ve nitelik gözönüne alındığında bu eğitim kademesinde ayrılmalar niçin olmaktadır?
- Bu kademedeki eğitim, beklentilere ve ihtiyaçlara yeterince cevap vermekte midir ?

- İlköğretim katı bir programla, öğrencileri okul dışına mı
itmektedir ?

- İlköğretimde uygulanan değerlendirme sistemi ayıklayıcı bir
işleyiş mi göstermektedir ?

Bu sorulara yanıt aranması, böyle bir çalışmanın yapılmasını
anlamalı kılmaktadır.

II. METODOLOJİ

Öğrenimi terketme sorununun, eğitim kademelerine göre çeşitli yönlerden ayrı ayrı ve derinliğine birer tez konusu oluşturacak boyutları mevcuttur. Bu çalışmada, bu boyutlardan ilköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin öğrenimi terketme sorununun analizi ele alınmış ve bazı spesifik soruların cevaplandırılmasına çalışılmıştır.

Bu bölümde, araştırmanın yapılmasında öngörülen temel amaç açıklanmış, araştırma modeli ve sınırlılıklar belirtilmiş, verilerin toplanmasında uygulanan teknikler ile veri toplama araçları tanıtılmış, toplanan verilerin çözüm işlemi ve araştırmada yer alan terimlerin anlamları verilmiştir.

Amaç:

Araştırmanın genel amacı, ilköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin öğrenimi terketme sorununu irdelemek ve nedenlerini saptamaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ülkemizde ilköğretim okullarının ikinci kademesinde öğrenimi terketme sorunu hangi boyuttadır?
2. Öğrenciler en çok hangi nedenlerle öğrenimi terketmektedir?
3. Öğrenimi terkeden öğrencilerin ortak özellikleri nelerdir?
4. Öğrenimi terketme sorununda çevresel faktörlerin rolü var mıdır?
5. Okulun bulunduğu çevreye göre öğrenimi terkeden öğrencilerin oranında belirgin farklılıklar var mıdır?
6. Öğrenimi terketme nedenleri konusunda, okul idarecilerinin ve öğretmenlerin kanı ve görüşleri nelerdir?

Araştırma Modeli:

Araştırma, betimsel bir çalışma niteliğindedir. Bu kapsamda, önce konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu yolla öğrenimi terketme sorununun teorik ve sayısal boyutu ortaya çıkarılmış ve problemin tanımlaması yapılmıştır. Daha sonra, iki aşamalı bir çalışmayla araştırma konusundaki veriler toplanmıştır. İlk aşamada, kayıt ve belgeler incelenerek, öğrenimi terketme sorununun mevcut durumu saptanmaya çalışılmıştır. Bu maksatla bir bilgi toplama formu geliştirilmiştir.

Geliştirilen bilgi toplama formu; örneklem olarak seçilen okulların, 1988-1989 eğitim-öğretim dönemine ait aşağıda konu başlıkları belirtilen, bilgilerini kapsamaktadır.

- Okulun, belirtilen dönemdeki, sınıflara göre kız ve erkek öğrenci mevcudu,

- Aynı dönemde, sınıflara göre tasdikname, hastalık, ölüm, devamsızlık ile disiplin nedeniyle okuldan ayrılanların ve Milli Eğitim Bakanlığı Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin 58. maddesine göre kaydı silinen öğrencilerin sayısı.

İkinci aşamada, ilköğretim okulları ikinci kademedeki görev yapan yönetici ve öğretmenlerin konunun çeşitli yönleriyle ilgili kanı ve görüşlerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bunu gerçekleştirmek için ise yalnızca bu araştırmaya özgü olmak üzere 137 soruluk bir anket hazırlanmıştır.

Söz konusu anket iki temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; ankete katılanların kimliklerini ve mesleki konumlarını belirlemeye yönelik kişisel bilgilere ilişkin soruları içermektedir.

İkinci bölüm, öğrenimi terketme konusunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin kanı ve görüşlerini belirlemeye yönelik olmak üzere aşağıda sıralanan soru gruplarını kapsamaktadır.

1. Öğrenimi terketme sorununa ilişkin öğretmen ve yöneticilerin yaklaşımı,
2. Öğrenimi terketme nedenleri konusundaki görüşler,
3. Öğrenimi terketmede rol oynayan etmenlere ilişkin görüşler,
4. Öğrenimi terketme sorununun çözümünde görev alması gereken ilgililer hakkında görüşler,
5. Öğrenimi terketme konusunda öğrenci velilerinin tutumlarına ilişkin görüşler.
6. Öğrenimi terkeden öğrenciler için öngörülen öneriler.

Geliştirilen bu anket danışmanın da görüşü alındıktan sonra örneklem kapsamına girmeyen iki okulda denenmiş, tekrar gözden geçirilerek ankete son şekli verilmiştir.

Sınırlılıklar:

- i. Araştırma ANKARA'nın merkez (beş) ilçelerinde bulunan 30 ilköğretim okulu ile ,
- ii. Anılan okullardan 1988 - 1989 eğitim - öğretim döneminde öğrenimi terkeden öğrencilerle sınırlıdır.

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini, ANKARA'nın merkez ilçelerinde bulunan 30 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Bu ilçelerin her birinden, tesadüfi yöntemle ikişer okul örneklem olarak seçilmiştir.

İlçelerdeki ilköğretim okulu sayısı ile örneklem olarak seçilen okulların isimleri Tablo 3 'de belirtilmiştir .

Tablo 3 ANKARA Merkez İlçelerindeki İlköğretim Okulu Sayısı ve Örneklem Olarak Seçilen Okullar

İLÇE ADI	OKUL SAYISI	ÖRNEKLEM SEÇİLEN OKULLAR
ÇANKAYA	5	Ahmet Bahadır İlhan İ.O Akdere İlköğretim Okulu
KEÇİÖREN	9	Ayvalı İlköğretim Okulu Gülhane İlköğretim Okulu
MAMAK	6	Köstence İlköğretim Okulu Şehitlik İlköğretim Okulu
YENİMAHALLE	7	Kent-Koop İlköğretim Okulu Nurettin Ersin İlköğretim O.
ALTINDAĞ	3	Abdullah Tokur İlköğretim O. Peyamitepe İlköğretim Okulu

KAYNAK : İlköğretim okullarının sayılarına ilişkin bilgiler Milli Eğitim Bakanlığından temin edilmiş olup MAYIS 1990 tarihindeki durumu belirtmektedir.

Verilerin Toplanması:

Araştırmanın başlangıcında, bilgi toplama araçlarının uygulanabilmesi için ilgili makamlardan gerekli izin alınmıştır.

Araştırmaya temel olacak bilgilerin toplanmasında geçerli ve güvenilir bilgilerin temini için gereken azami titizlik ve duyarlılık gösterilmiştir. Gerekli verilerin kaynağından sağlanması hususunda çaba sarfedilmiştir. Özellikle bilgi formundaki verilerin temini sırasında örneklem olarak seçilen okulların her birinde ayrı ayrı uzun süreli (her okulda en az yarım gün) inceleme ve çalışma yapılmıştır.

Bilgi toplama formunda başlangıçta, "Ayrıldığı Kanaat Dönemi"yle ilgili bir sütun tasarlanmış ancak, bu konuda okulların çoğunda yeterli bilgi bulunmadığından bu kısım bilgi formundan çıkarılmıştır.

Bilgi formundaki verilerin toplanmasında iki husus dikkate alınmıştır:

- Araştırma, bu çalışmanın yapıldığı günlerde 1989 - 1990 eğitim-öğretim dönemi devam etmekte olduğundan, gerekli verilerin tam olarak temini maksadıyla bir önceki yıl yani 1988 - 1989 öğretim dönemi incelenmiştir.

- Aynı nedenle ve özellikle tasdikname alarak bir başka okula kaydını yaptıran öğrencilerin nakil işlemleri için gereken süre gözönüne alınarak araştırmaya esas alınan veriler, 15 EYLÜL 1988 - 15 EYLÜL 1989 tarihleri arası ile sınırlandırılmıştır.

Anketin Uygulanması:

İlköğretim okulları ikinci kademedeki karşılaşılan öğrenimi terketme sorununa ilişkin örneklem olarak seçilen okullardaki okul müdürü, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin kanı ve görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanan anket formları, araştırmacı tarafından ilgili okullara bizzat gidilerek dağıtılmış ve doldurulmaları beklenerek toplanmıştır.

Verilerin Çözülmesi:

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından elle değerlendirilmiştir.

Veriler tablolar halinde sergilenmiş, tablolarda yüzde ve frekanslar gösterilmiştir.

Tanımlar:

İlköğretim Okulu: Bünyesinde ilkokul ve ortaokulu birlikte bulunduran eğitim kurumu.

İlköğretim Okulu İkinci Kademe, 6 - 14 yaş grubundaki öğrencilere temel beceriler kazandırılarak onları hayata ve bir sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan ilköğretimin üç yıllık öğrenim süreli ortaokul devresidir.

Öğrenimi Terketme (Okulu bırakma) : İlköğretim okulu ikinci kademenin (ortaokul) ara sınıflarından çeşitli nedenlerle ayrılma; diploma alamadan okulu bırakma.

III. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, çalışmanın metodolojisine uygun olarak toplanan veriler üç ana başlık altında verilmiştir. Birinci kısımda, örnekleme giren on ilköğretim okulundan 1988 - 1989 öğretim döneminde, öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler tablolar halinde açıklanmış, karşılaştırma ve yorumlar yapılmıştır. İkinci kısımda, ankete katılan öğretmen ve yöneticilere ait kişisel bilgiler, üçüncü kısımda ise, örnekleme giren öğretmen ve yöneticilerin öğrenimi terketme sorununa ilişkin belirttikleri, kanı ve görüşleri tablolara yansıtılmış ve yorumlanmıştır.

A. 1988-1989 Eğitim Öğretim Döneminde Öğrenimi Terkeden Öğrencilere İlişkin Veriler

1. Okullara Göre Verilerin Dağılımı

Bu bölümde, örnekleme giren ilköğretim okullarında tutulan kayıtların incelenmesiyle elde edilen konuya ilişkin bilgiler, her okul için ayrı ayrı tablolar halinde verilmiştir.

a) Ayvalı İlköğretim Okulu :

Ayvalı İlköğretim Okulu'nda, 1988-1989 öğretim döneminde öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo: 4 'de görülmektedir.

Tabloda'da görüldüğü gibi bu okuldan 1988-1989 öğretim döneminde toplam 97 öğrenci çeşitli nedenlerle öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme % 8 oranındadır.

TABLO 4 AYVALI İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ		A Y R I L M A Ş E K L İ											
	ÖĞRENCİ MEVCUDU		TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN. LİĞİN 58. MD. ÇÖZE KAYDI SİLİNEB	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
VI	209	327	7	25	-	-	-	-	2	5	-	-	2	15
VII	163	234	1	10	-	-	-	2	7	-	-	3	4	
VIII	102	162	-	2	-	-	-	2	6	-	-	1	3	
TOPLAM	474	723	8	37	-	-	-	6	18	-	-	6	22	
		1197		45	-	-	-	24		-	-		28	

Bu okulda öğrenimi terkedene öğrencilerin % 79'nu (77) erkek öğrenciler, % 21'ni (20) ise kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Ayvalı İlköğretim Okulu'nda 45 öğrenci tasdikname olarak öğrenimi terketmiştir. Aynı dönemde 24 öğrencinin devamsızlıktan; 28 öğrencinin ise, Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin 58. maddesinde (X) öngörülen sınav hakkını kullandıkları halde, başarılı olamadıklarından kayıtları silinmiştir.

Okuldan tasdikname olarak ayrılma sorununun, öğrencilerin derslerdeki başarı durumuyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Burada dikkati çeken konu, okulun VI sınıfında (orta I) karşılaşılan öğrenimi terketme oranının (%10), diğer sınıflara göre (VII. sınıfta: % 6 ; VIII. sınıfta: % 5) daha yüksek olmasıdır.

b) Şehitlik İlköğretim Okulu :

Şehitlik İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkedene öğrencilere ilişkin veriler Tablo: 5'de belirtilmektedir.

Bu okuldan belirtilen dönemde toplam 84 öğrenci, öğrenimi terketmiştir. Öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme % 8 oranındadır.

Şehitlik İlköğretim Okulu'nda, öğrenimi terkedene öğrencilerin % 58'ni (49) erkek öğrenciler, % 42'sini (35) ise kız öğrenciler oluşturmaktadır.

(X) Milli Eğitim Bakanlığı Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin 58. maddesi ile ilgili açıklama, çalışmanın ekler kısmında belirtilmiştir.

TABLO 5 ŞEHİTLİK İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	A Y R I L M A Ş E K L İ													
	1988-1989 DÖNEMİ		TASDİKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖT. LİĞİN 58.MD. ÇÖZE KAYDI SİLİNER	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
VI	201	245	8	20	-	-	-	-	-	-	-	-	11	8
VII	157	170	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6
VIII	106	113	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
TOPLAM	464	528	15	33	-	-	-	-	-	-	-	-	20	16
		992		48	-	-	-	-	-	-	-	-		36

Bu okulda, 48 öğrenci, tasdikname alarak öğrenimi terketmiştir. Okuldan, Sınıf Geçme ve ve Sınav Yönetmeliğinin anılan maddesi uyarınca 36 öğrencinin kaydı silinmiştir,

Şehitlik İlköğretim Okulu'nda karşılaşılan öğrenimi terketme sorununun öğrencilerin derslerdeki başarısızlığı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu okulda da Ayvalı İlköğretim Okulu'nda olduğu gibi, VI. sınıfta diğer sınıflara göre daha çok ayrılmalar olmuştur.

c) Gülhane İlköğretim Okulu:

Gülhane İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo: 6 'da belirtilmektedir.

Bu okuldan belirtilen dönemde toplam 88 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme % 11 oranındadır.

Gülhane İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkeden öğrencilerin % 64 'nü (56) erkek öğrenciler, % 36 'sını (32) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu okulda 26 öğrenci tasdikname alarak öğrenimi terketmiştir. Bunun dışında, 25 öğrencinin devamsızlıktan, 37 öğrencinin ise yönetmeliğin 58. maddesine göre kaydı silinmiştir.

Gülhane İlköğretim Okulu'nda, yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca kayıt silme yoluyla öğrenimi terketme dikkati çeker bir oranda (%42) bulunmaktadır. Burada, öğrencilerde öğrenime devam etme arzusunun mevcut olduğu; bunu da kendilerine sağlanan sınav haklarını sonuna kadar kullanarak gösterdikleri ancak, yeterli başarıyı sağlayamadıklarından okulla ilişkilerinin kesildiği düşünülmektedir.

TABLO 6 GÜLHANE İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ		A Y R I L M A Ş E K L İ												
	ÖĞRENCİ MEVCUDU		TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN. LİĞİN 58.MD. GÖRE KAYDI SİLİNEREN		
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	
VI	147	202	2	14	-	-	-	-	2	8	-	-	-	10	9
VII	108	126	2	4	-	-	-	-	5	4	-	-	-	8	7
VIII	96	115	1	3	-	-	-	-	1	5	-	-	-	1	2
TOPLAM	351	443	5	21	-	-	-	-	8	17	-	-	-	19	18
		794		26	-	-	-	-	25		-	-	-	37	

d) Akdere İlköğretim Okulu :

Bu okuldan anılan dönemde öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo: 7 'de belirtilmektedir.

Tablodan da görüldüğü gibi bu okuldan çalışmaya esas alınan dönemde toplam 129 öğrenci öğrenimi terkemiştir. Öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terkeme % 11 oranındadır.

Akdere İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkeden öğrencilerin % 75 'ni (97) erkek öğrenciler, % 25 'ni (32) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu okulda 119 öğrenci tasdikname alarak öğrenimi terkemiştir. Okuldan ayrılan diğer öğrencilerden biri ölüm; 9' u da devamsızlık nedeni ile öğrenimi terkemiştir.

Akdere İlköğretim Okulu'nda; erkek öğrencilerin, öğrenimi terkeden öğrencilerin 2/3'nü oluşturması anlamlıdır. Aynı şekilde, tasdikname alarak öğrenimi terkemenin yüksek oranda (%92) bulunması dikkat çekicidir.

Bu durumun, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Genellikle gelir seviyesi düşük ailelerin yaşadığı Akdere semtinde, sosyo-ekonomik koşulların öğrenimi terkemede rol oynadığı sanılmaktadır.

d) Nurettin Ersin İlköğretim Okulu:

Nurettin Ersin İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo: 8 'de belirtilmektedir.

TABLO 7 AKDERE İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ ÖĞRENCİ MEVCUDU		A Y R I L M A Ş E K L İ											
	KIZ	ERKEK	TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN. LİĞİN 58.MD. GÖRE KAYDI SİLİNEB	
			KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
VI	223	248	16	58	-	-	1	-	3	2	-	-	-	-
VII	173	152	6	25	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
VIII	137	164	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	533	564	28	91	-	-	-	-	3	6	-	-	-	-
		1097		119			1		9					

TABLO 8 NURETTİN ERSİN İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ		A Y R I L M A Ş E K L İ											
	ÖĞRENCİ MEVCUDU		TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YAT. LIĞIN 58. MD. GÖME KAYDI SİLİNER	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
VI	67	70	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
VII	58	66	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII	60	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	185	176	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
	361		2		-		-		1		2		-	

Bu okulda, belirtilen dönemde toplam 5 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme oranı yaklaşık olarak % 1'dir.

Nurettin Ersin İlköğretim Okulu'nda, öğrenimi terkeden erkek ve kız öğrencilerin oranı bakımından (erkek: 3; kız: 2) önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Bu okulda, öğrenimi terketmenin düşük oranda bulunmasının, okulun bulunduğu çevre ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Zira, subay ve astsubay ailelerinin yaşadığı bir bölgede bulunan ve genelde bu ailelerin çocuklarının devam ettiği Nurettin Ersin İlköğretim Okulu'ndaki bu durum, örnekleme giren diğer okullardan bu yönden önemli bir farklılık olarak değerlendirilmektedir.

f) Peyamitepe İlköğretim Okulu:

Peyamitepe İlköğretim Okulu'nda anılan dönemde öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo: 9 'da belirtilmektedir.

Bu okulda, belirtilen dönemde toplam 73 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme oranı yaklaşık olarak % 9'dur.

Peyamitepe İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkeden öğrencilerin % 77'sini (56) erkek öğrenciler % 23' nü (17) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu okulda, 62 öğrenci tasdikname alarak öğrenimi terketmiştir. Aynı dönemde 9 öğrencinin de yönetmenliğin 58. maddesine göre kaydı silinmiştir.

Peyamitepe İlköğretim Okulu 'nda dikkati çeken en önemli durum; VI. sınıfta, başka bir deyişle okulun ilk yılında öğrenimi terkeden öğrencilerin oranının, ayrılan tüm öğrencilerin % 62 'sini oluşturmasıdır. Bu durumun, okulun sanayi sitesine yakın bir çevrede bulunmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Şöyle ki; okulun ilk yılında yeterli başarıyı gösteremeyen erkek öğrenciler, kısa yoldan bir meslek kazanma isteğiyle, çevredeki işlerde çalışmayı tercih ediyor olabilirler.

g) Ahmet Bahadır İlhan İlköğretim Okulu:

Ahmet Bahadır İlhan İlköğretim Okulundan 1988-1989 öğretim döneminde öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo 10' da belirtilmektedir.

Bu okuldan, toplam 3 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme %0.5 oranındadır.

Ahmet Bahadır İlhan İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkeden öğrencilerden 2'si erkek, 1'i de kızdır.

Bu okulda, öğrenimi terkeden öğrenciler açısından dikkati çeken önemli bir durum gözükmemektedir.

h) Kent-Koop İlköğretim Okulu:

Kent-Koop İlköğretim Okulu'ndan anılan dönemde öğrenimi terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo 11 'de belirtilmektedir.

Tabloda görüldüğü gibi bu okuldan 1988-1989 eğitim-öğretim döneminde toplam 23 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme oranı % 1'dir.

TABLO 10 AHMET BAHADIR İLHAN İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ		A Y R I L M A Ş E K L İ											
	ÖĞRENCİ MEVCUDU		TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN . LİĞİN 58 . MD . ÇÖZÜMÜ KAYDI SİLİNEBİLİR	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
VI	100	108	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VII	87	76	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
VIII	69	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	256	269	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
		525								3				

YENİMAHALLE KENT-KOOP İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ ÖĞRENCİ MEVCUDU		A Y R I L M A Ş E K L İ												
	KIZ	ERKEK	TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN . LİĞİN 58.MD . ÇÖRE KAYDI SİLİNER		
			KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	
VI	261	349	2	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII	167	209	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VIII	141	139	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	569	697	4	18	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
		1266		22							1				

Kent-Koop İlköğretim Okulu'nda öğrenimi terkedem öğrencilerin % 83' nü (19) erkek öğrenciler, % 17'sini (4) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu okulda, 22 öğrenci tasdikname alarak, bir öğrenci de disiplin nedeniyle öğrenimi terketmiştir.

Kent-Koop İlköğretim Okulu'nda da, diğer okullarda görüldüğü gibi VI. sınıfta ve tasdikname ile okuldan ayrılmalar dikkat çekmektedir.

ı) Abdullah Tokur İlköğretim Okulu :

Abdullah Tokur İlköğretim Okulu'ndan öğrenimi terkedem öğrencilere ilişkin veriler Tablo 12 'de belirtilmektedir.

Bu okulda, anılan dönemde toplam 13 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre okulu terketme oranı % 2'dir.

Abdullah Tokur İlköğretim Okulu'nda, öğrenimi terkedem öğrencilerin % 77'sini (10) erkek öğrenciler, % 23'nü (3) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu okuldan ayrılan öğrencilerin hepsi de tasdikname alarak öğrenimi terketmiştir.

Abdullah Tokur İlköğretim Okulu'nda görülen en belirgin durum, öğrenimi terketme sorununun, diğer okullarda olduğu gibi yoğun bir şekilde VI. sınıfta görülmesidir.

j) Köstence İlköğretim Okulu:

Köstence İlköğretim Okulu'ndan anılan dönemde öğrenimi

terkeden öğrencilere ilişkin veriler Tablo 13 'de belirtilmektedir.

Tabloda da görüldüğü gibi bu okuldan belirtilen dönemde toplam 41 öğrenci öğrenimi terketmiştir. Okulun öğrenci mevcuduna göre öğrenimi terketme % 10 oranındadır.

Bu okulda, öğrenimi terkeden öğrencilerin %58' ni (24) erkek öğrenciler, %42'sini (17) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Köstence İlköğretim Okulu'nda 17 öğrenci tasdikname alarak öğrenimi terketmiştir. Aynı okulda; 12 öğrencinin devamsızlıktan, 12 öğrencinin ise yönetmeliğin 58. maddesine göre kaydı silinmiştir.

2. Örneklem Seçilen Okulların Öğrenimi Terkeden Öğrenciler Bakımından Karşılaştırılması

Örneklem olarak alınan toplam 10 ilköğretim okuluna ilişkin karşılaştırma Tablo 14 'de gösterilmiştir. Tablonun incelenmesinden saptanan hususlar şöyle sıralanabilir:

- 1988-1989 öğretim döneminde, örnekleme giren 10 ilköğretim okulundan toplam 607 öğrenci (öğrenci mevcudunun %7'si) çeşitli nedenlerle öğrenimi terketmiştir.

- Öğrenimi terkeden öğrenci oranı bakımından örnekleme giren okullar arasında farklılıklar vardır. Öğrenimi terketme sorunu en çok (129 öğrenci) Akdere İlköğretim Okulu'nda söz konusudur. Bu okulu, Ayvalı (97) ve Gülhane (88) İlköğretim Okulları takip etmektedir. Öğrenimi terketme olgusunun en düşük düzeyde yaşandığı okullar ise; Ahmet Bahadır İlhan (3) ve Nurettin Ersin (5) İlköğretim Okullarıdır.

TABLE 13 KÖSTENCE İLKÖĞRETİM OKULUNDAN AYRILAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU

SINIF	1988-1989 DÖNEMİ		A Y R I L M A Ş E K L İ											
	ÖĞRENCİ MEVCUDU		TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN. LİĞİN 58. MD. GÖRE KAYDI SİLİNER	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
VI	96	84	3	7	-	-	-	-	3	4	-	-	3	3
VII	56	48	3	4	-	-	-	-	2	3	-	-	3	1
VIII	64	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
TOPLAM	216	177	6	11	-	-	-	-	5	7	-	-	6	6
		393		17	-	-	-	12						12

TABLO 14 ÖRNEKLEME GİREN İLKÖĞRETİM OKULLARINA İLİŞKİN VERİLERİN

KARŞILAŞTIRMASI (1988-1989 ÖĞRETİM DÖNEMİ)

OKU ADI	AYRILAN ÖĞC. LERİN		AYRILDIĞI SINIF			CİNSİYETİ		A Y R I L M A Ş E K L İ					YÖN. LİĞİN 58. MD. GÖRE KAYDI SİLİNER
	S	%	VI	VII	VIII	KIZ	ER.	TASDIKNAME	HASTALIK	ÖLÜM	DEVAMSIZLIK	DİSİPLİN	
AYVALI İLKÖĞRETİM OKULU	97	8	56	27	14	20	77	45	-	-	24	-	28
ŞEHİTLİK İLKÖĞRETİM OK.	84	8	47	27	10	35	49	48	-	-	-	-	36
GÜLHANE İLKÖĞRETİM OK.	88	11	45	30	13	32	56	26	-	-	25	-	37
AKDERE İLKÖĞRETİM OK.	129	11	80	35	14	32	97	119	-	1	9	-	-
N.ERSİN İLKÖĞRETİM OK.	5	1	3	2	-	2	3	2	-	-	1	-	-
PEYAMİTEPE İLKÖĞRT. OK.	73	9	45	22	6	17	56	62	2	-	-	-	9
A. BAHADIR İLHAN İLKÖĞRETİM OKULU	3	0.5	1	2	-	1	2	-	-	-	3	-	-
KENT-KOOP. İLKÖĞRETİM OKULU	23	1	15	5	3	4	19	22	-	-	-	1	-
ABDULLAH TOKUR İLKÖĞRETİM OKULU	13	2	11	2	-	3	10	13	-	-	-	-	-
KÖSTENCE İLKÖĞRETİM OKULU	41	10	23	16	2	17	24	17	-	-	12	-	12
T O P L A M	607		348	185	74	186	421	405	2	1	74	1	122
				607			607						

* %, Okulun öğrenci mevcuduna göre ayrılanların oranını göstermektedir.

Öğrenimi terketme oranındaki farklılığı; okullardaki öğrenci mevcutları ile eğitim-öğretim olanaklarının yeterli düzeyde olmaması gibi ülkemiz eğitim sisteminin sorunlarından çok, okulların bulunduğu sosyo-kültürel çevrenin özellikleriyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Özellikle iş ve çalışma olanaklarının daha kolay temin edildiği sanayi sitelerine yakın bölgelerdeki okullarda (örneğin Peyamitepe İlköğretim Okulu) bu durum kendini hissettirmektedir.

- Öğrenimi terketme, ilköğretim okullarının en çok VI. sınıflarında (orta 1) meydana gelmektedir. Örnekleme giren okullarda öğrenimi terkeden öğrencilerin %64'ü VI ncı, %30'u VII ncı, %12'si ise VIII nci sınıfta okuldan ayrılmıştır. Bu durum, ilköğretim okulları birinci kademedeki ikinci kademeye geçiş sürecini yaşayan öğrencilerin yeni okula, çevreye ve programa intibak etmede karşılaştığı güçlüklerden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca, ilköğretim okulu VI. sınıfın, öğrenciler için zor bir sınıf olduğu ve öğrencilerin başarı durumunu etkilediği de düşünülebilir.

İlköğretim okullarının VI. sınıfında yoğun bir şekilde görülen okuldan ayrılmalar; bu sınıfın, öğrenci ve veliler için öğrenimi sürdürme konusunda deneme ya da karar verme dönemi olarak algılanmasından da kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Şöyle'ki; öğrenci velilerinde, okulun ilk yılında (VI.sınıfta) dönem sonunda yeterli başarıyı gösteremeyen öğrencilerin, ileriki yıllarda da başarılı olamayacağı düşüncesi gelişebilir. Bu durumda olan öğrencilerde de öğrenme heves ve isteği kırılabilir. Bu olumsuzlukların da "Bu çocuk adam olmaz !" , "Bu çocuk okuyamaz !" gibi birtakım kalıplaşmış değer yargılarının etkisiyle okulu terketmelere yol açan ortamın hazırlanmasında rol oynadığı düşünülebilir.

- Öğrenimi terkeden öğrencilere, cinsiyetleri açısından bakıldığında çoğunluğu erkeklerin (%69) oluşturduğu ve örnekleme giren tüm okullarda bu durumun aynı olduğu görülmektedir.

Bu sonucun erkek çocukların gelir getirici işlerde çalıştırılabilme olanaklarının daha fazla olması nedeniyle, ortaya çıktığı düşünülmektedir.

- Örnekleme giren okulardan ayrılan öğrencilerin 2/3 'nü (%67), tasdikname alarak öğrenimi terkedenler oluşturmaktadır. Bunu, Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin 58. maddesine göre, başarısız oldukları derslerden kendilerine tanınan sınav haklarını kullandıkları halde başarılı olamayanlar (%20) ile devamsızlıktan (%13) okuldan kaydı silinenler izlemektedir.

Öğrenimi terketme nedenleri açısından bakıldığında dikkati çeken konu; gerek tasdikname ile ayrılanların, gerekse yönetmeliğin 58. maddesine göre kaydı silinenlerin okulu terketmelerindeki temel nedenin, derslerdeki başarıya bağlı olduğudur.

B. Öğretmen ve Yöneticilere İlişkin Kişisel Bilgiler:

Bu kısımda ankete katılan öğretmen ve yöneticilerin cinsiyetleri, görev konumları, mesleki kıdemleri ve öğretmenlik branşlarına ilişkin bilgilerine yer verilmiştir.

1. Ankete Katılanların Cinsiyet ve Görevleri:

Ankete katılan öğretmen ve yöneticilerin cinsiyet ve görevlerine göre dağılımı Tablo 15' de görülmektedir.

Tablo 15 Ankete Katılanların Cinsiyet ve Görevlerine Göre Dağılımı

CİNSİYETİ	G Ö R E V L E R İ									
	Stajyer Öğretmen		Öğretmen		Yönetici Yardımcısı		Yönetici		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
KADIN	3	4	61	89	3	4	2	3	69	100
ERKEK	1	1	50	73	13	19	4	7	68	100
TOPLAM	4	3	111	81	16	12	6	4	137	100

Tabloda görüldüğü gibi ankete katılan toplam 137 öğretmen ve yöneticinin 69'u (%51) kadın, 68'i (%49) erkektir. Bu durumda, cinsiyet bakımından ankete katılanlar arasında bir denklik olduğu söylenebilir.

Ankete katılan 69 kadın öğretmenin 3'ü stajyer öğretmen, 61'i öğretmen, 5'i de yönetici olan kişilerdir. Ankete katılan 68 erkek öğretmenin ise 1'ini stajyer öğretmen, 50'sini öğretmen, 17'sini de yöneticiler oluşturmaktadır. Her iki grupta da öğretmenler çoğunluktadır.

Ankete katılanların cinsiyet bakımından sayısal olarak hemen hemen eşit olması, ankete verilen görüş ve önerilerde geçerliliği artıracak bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

2. Ankete Katılanların Mesleki Kıdemleri

Ankete katılan 137 öğretmen ve yöneticinin mesleki kıdemlerine ilişkin bulgular Tablo 16'da görülmektedir.

Tablo 16 Ankete Katılanların Mesleki Kıdemleri

CİNSİYETİ	M E S L E K İ K İ D E M									
	1 - 5 YIL		6 - 10 YIL		11- 20 YIL		21 ve Yuk.		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
KADIN	18	26	27	39	18	26	6	9	69	100
ERKEK	14	20	15	22	33	49	6	9	68	100
TOPLAM	32	23	42	31	51	37	12	9	137	100

Tablodan da anlaşılacağı gibi ankete katılanlar arasında 11 - 20 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmen ve yöneticiler diğer gruplara göre çoğunluktadır. Bu grubu sırasıyla; 6 - 10 yıllık, 1 - 5 yıllık, 21 yıl ve daha çok mesleki kıdeme sahip kişiler izlemektedir.

3. Ankete Katılanların Öğretmenlik Branşları

Ankete katılanların öğretmenlik branşlarına göre dağılımı Tablo 17'de görülmektedir. Ankete katılan toplam 137 okul yöneticisi ve öğretmen 14 değişik branşı temsil etmektedir. Ankete katılım, diğer branşlara göre en çok Edebiyat- Türkçe- (%26), en az ise Milli Coğrafya (1) branşında gerçekleşmiştir.

C. Ankete Katılan Öğretmen ve Yöneticilerin İlköğretim Okulu İkinci Kademe (Ortaokul) Öğrencilerinin Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Kanı ve Görüşleri

Bu kısımda, örnekleme giren 10 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin anket aracılığıyla alınan kanı ve görüşleri,

TABLO 17 ANKETE KATILANLARIN ÖĞRETMENLİK BRANŞLARINA GÖRE DAĞILIMI

ÖĞRETMENLİK BRANŞI	C İ N S İ Y E T İ					
	K A D I N		E R K E K		T O P L A M	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
FEN BİLGİSİ	7	11	9	13	16	12
MATEMATİK	6	9	9	13	15	11
SOSYAL BİLGİLER	6	9	11	16	17	13
EDEBİYAT (TÜRKÇE)	12	17	14	21	26	19
YABANCI DİL	8	12	6	9	14	10
EV EKONOMİSİ	12	17	-	-	12	9
MİLLİ COĞRAFYA	1	1	-	-	1	-
RESİM İŞ	8	12	4	6	12	9
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA	-	-	2	3	2	1
TİCARET	1	1	2	3	3	2
MÜZİK	2	3	2	3	4	3
İŞ VE TEKNİK	1	1	3	5	4	3
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	3	4	6	6	5
BEDEN EĞİTİMİ	1	1	1	1	2	1
BOŞ	2	3	1	1	3	2
T O P L A M	69	100	68	100	137	100

konulara göre gruplandırılmış olarak tablolarda belirtilmiş ve yorumlar yapılmıştır.

1. Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Kanı ve Görüşler:

Ankete katılanların, öğrenimi terketme sorununa ilişkin görüşleri Tablo 18' de belirtilmiştir.

Tablo 18 Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Görüşler

K O N U	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILİYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim okulunun ikinci kademesinde, ara sınıflarda öğrenimi terketme bir sorundur.	93	68	28	20	13	10	3	2	137	100

Ankete katılan 137 yönetici ve öğretmenin yaklaşık 2/3'ü (%68), ilköğretim okullarının ikinci kademe (ortaokul) ara sınıflarında öğrenimi terketme konusunun bir sorun olduğu görüşüne katıldıklarını belirtmiştir. Böylece, araştırmanın temel yönünü oluşturan öğrenimi terketme konusunun, üzerinde durulması gereken bir sorun boyutunda olduğu düşüncesi güç kazanmaktadır. Bu sonuç, böyle bir çalışmanın yapılmasının anlamlı olduğunu kanıtlayıcı yöndedir.

Ankete katılan 137 öğretmen ve yöneticinin öğrenimi terketme sorununa ilişkin görüşleri Tablo 19'da belirtilmiştir.

Tablo 19 Öğrenimi Terketme Sorununa İlişkin Görüşler

K O N U	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILİYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Anılan eğitim kademesinde, bu sorun eğitim sisteminde olağan bir durumdur.	54	39	71	52	8	6	4	3	137	100

Ankete katılanların yaklaşık yarısı (%52), ilköğretim okullarının ikinci kademesinde ve ara sınıflarda karşılaşılan öğrenimi terketme sorununun, gözlenen bu boyutlarıyla, normal bir durum olarak görülmediğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, konunun üzerinde durulması gereken bir problem sahası olduğu düşüncesine kuvvet kazandırmaktadır. Ancak karşılaşılan bu durumu, sorun olarak görmediklerini belirtenlerin oranı da (% 39) oldukça dikkat çekici ve anlamlıdır.

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, bu konuda belirtmiş oldukları görüşü iki şekilde yorumlamak mümkündür:

- Bir kısım öğretmen ve yöneticiler ilköğretim okulu ikinci kademe de öğrenimi terketme sorununun mevcut olduğunu, fakat bunun önemli bir sorun olacak boyutta olmadığını düşünmüş olabilir.

- Bir kısım öğretmen ve yöneticiler ise okulu terketme olayının, eğitim sisteminin normal bir özelliği olduğunu ve öğrencilerin tümünün böyle bir eğitimden geçmelerinin mümkün olmadığını düşünüyor olabilir.

Öğretmen ve yöneticilerin, ilköğretim çağı öğrencilerinin öğrenimi tamamlamaları konusundaki görüşleri Tablo 20'de açıklanmıştır.

Tablo 20 Öğrencilerin Tümünün İlköğretimi Tamamlamalarına İlişkin Görüşler

K O N U	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILİYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim çağındaki tüm öğrencilerin, ilköğretim okulu ikinci kademe (ortaokul) eğitimi tamamlamaları gerekir.	119	87	17	13	1	0	0	0	137	100

Ankete katılanların çoğunluğu (%87) öğrencilerin, belirtilen eğitim kademesini tamamlamaları gerektiği görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, önceki bulgu ile çelişir niteliktedir.

Kısaca belirtmek gerekirse ankete katılan öğretmen ve yöneticilerin, ilköğretim çağındaki tüm öğrencilerin öğrenimlerini tamamlamaları gerektiği ancak, bunun bugün için mümkün olmadığı düşüncesini taşıdıkları söylenebilir. Bu durumda da öğrenimi terketme sorununun bu anlamda olağan karşılandığı düşünülebilir.

2. Öğrenimi Terkeme Nedenleri:

Bu kısımda, öğrencilerin öğrenimi niçin terkettikleri konusunda altı ayrı etkene ilişkin belirtilen görüşler gruplandırılmış ve tablolarla açıklanmıştır.

Ankete katılanların, öğrencilerin öğrenimi terketmelerindeki nedenlere ilişkin görüşleri Tablo 21' dendir.

Tablo 21 Öğrencilerin Öğrenimi Terketme Nedenleri

N E D E N L E R	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Derslerdeki başarısızlık	91	67	37	27	8	6	1	0	137	100
Devamsızlık	25	19	100	73	11	8	1	0	137	100
Disiplin Cezaları	11	8	119	87	6	5	1	0	137	100
Sosyo-Ekonomik Yetersizlik	90	66	34	25	12	9	1	0	137	100
Sağlık	11	8	108	79	16	12	2	1	137	100
Belirli bir nedeni Yok	12	9	97	71	27	20	1	0	137	100

Ankete katılanların yaklaşık 2/3'si (%67), derslerdeki başarısızlığın öğrenimi terketmede önemli bir neden olduğu görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir.

Buna karşılık ankete katılanların 3/4'ü (%73), "Öğrenciler, devamsızlık nedeni ile öğrenimi terketmektedirler" görüşüne katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak az da olsa bir kısım öğretmen ve yönetici (%19) devamsızlık nedeni ile öğrenimi terketme olayının mevcut

olduğunu açıklamışlardır. Bu sonuca göre devamsızlık yoluyla öğrenimi terketme olayına bazı okullarda rastlandığı söylenebilir.

Aynı şekilde ankete katılanlar, disiplin cezası alarak öğrenimi terkeden öğrenci sayısı bakımından da ciddi bir sorunla karşılaşılmadığı görüşünde büyük oranda (%87) birleşmişlerdir. Disiplin yoluyla öğrenimi terketme olayının düşük seviyede bulunması eğitim kurumları açısından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Ankete katılanların 2/3'ü (%66), öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde, sosyo-ekonomik yetersizliğin önemli bir neden olduğu görüşüne katıldıklarını belirtmiştir. Bilindiği gibi bireyin eğitiminde üç temel etken rol oynamaktadır. Bunlar: Okul, Aile ve Çevredir. Okul, gerek amaçları, gerekse uyguladığı eğitim programları ve yöntemleriyle bir etkileşim ortamı oluşturur ve istendik davranışlar kazandırmayı hedefler. Okulun eğitmeyi hedef aldığı birey için hazırladığı eğitim ortamı ne kadar zengin ve ne kadar uygun olursa, eğitim etkinlerinin de o ölçüde verimli olacağı, dolayısıyla öğrencinin de başarılı olacağı açıktır.

Aynı şekilde bireyin eğitiminde ailenin ne derece etkili olduğu da bilinen bir gerçektir. Aile yapısı; ailenin sosyo-kültürel düzeyi, ailedeki bireylerin iş ve meslekleri, ailenin gelir düzeyi gibi sosyal değişkenlerin bireyin eğitimini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebileceği muhakkaktır. Bu konuda özellikle, ailenin, eğitimsel ortamın hazırlanmasında ve sağlanmasında göstereceği çabanın, arzu edilen sonuca ulaşmada önemli bir etken olacağını belirtmek gerekir. Ancak, bölünmüş, sağlıklı ilişkilerin olmadığı ve model alınabilecek olumlu örneklerin bulunmadığı bir aile ortamının, bireyin öğrenmeye karşı

motivasyonunu düşüreceği ve dolayısıyla okul dışına itilmesini hazırlayan veya hızlandıran öğeler oluşturabileceği de yadsınmaz bir olgudur.

Diğer yandan içinde yaşanılan sosyal çevrenin de, gerek eğitsel yaşantıların kazanılmasında uygun ortamın hazırlanması ve gerekse bireyi motive edici uygun örnekler sağlaması bakımından taşıdığı önem açıktır. Nitekim örneklem olarak seçilen okullardan temin edilen bulguların karşılaştırmasında belirtilen bu olguyu doğrulayan bilgilerle karşılaşılmaktadır. Örneğin; Nurettin Ersin İlköğretim Okulu, örnekleme giren diğer okullara göre sosyo-kültürel seviyesi daha üst düzeyde olan bir bölgede bulunmaktadır. Bu okuldan, araştırmaya esas olan dönemde beş öğrenci (tüm öğrencilerin % 1'i) öğrenimi terketmiştir. (Tablo 8) Buna karşılık gecekondü bölgesinde bulunan Akdere İlköğretim Okulu'ndan ise aynı dönemde 129 öğrenci (tüm öğrencilerin % 12' si) öğrenimi terketmiştir. (Tablo 7)

Bu bulgu ile ankete katılanların, öğrenimi terketmede sosyo-ekonomik yetersizliğin en önemli nedenlerden biri olduğu konusundaki görüşleri geçerlilik kazanmaktadır.

Ankete katılanların 3/4'ü (%79), öğrenimi terketmede sağlık konusunun önemli bir neden olmadığı görüşünde birleşmişlerdir.

Özet olarak; ankete katılanların çoğunluğu tarafından, ilköğretim okullarının ikinci kademesinde (ortaokul) karşılaşılan öğrenimi terketme sorununda:

- Öğrencilerin derslerdeki başarısızlıkları ve
- Sosyo-ekonomik yetersizlikler,

en önemli nedenler olarak görülmektedir. Ancak devamsızlık, disiplin cezaları gibi etkenlerin okulu terketmede önemli etkileri olmadığı

görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

Bu kademedeki karşılaşılan öğrenimi terketme sorununda önemli etkisi olduğu belirlenen derslerdeki başarısızlık, üç yönden ele alınabilir: Birincisi, öğrencilerin yeterince çalışmadıkları için başarısız olduklarıdır. İkincisi ise ilköğretim okulları ikinci kademedeki mevcut eğitim uygulamalarının öğrencileri eleyen ve bir kısım öğrencileri okul dışına iten işleyiş özelliği göstermesi olabilir. Bir neden de öğrencilere ilköğretimde kazandırılması gereken temel bilgi ve becerilerin yetersizliği olabilir.

Söz konusu okullarda öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde önemli bir neden olarak görülen "sosyo-ekonomik yetersizlik" konusunun okulların bulunduğu sosyal çevre ve ailelerin ekonomik durumlarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Öyleki özellikle ilköğretim okulları ikinci kademedeki VI. sınıf (orta I) öğrenciler için, bu sınıf bir deneme sınıfı niteliği görünümündedir. Orta birinci sınıfa başlayıp o yıl sonunda yeterli başarıyı gösteremeyen zayıf öğrencilerin çoğunun okula devam etmek yerine kısa yoldan hayata atılmak düşüncesiyle okuldan ayrıldıkları örneklem seçilen okullara ait bulgularda görülmektedir.

3. Öğrencilerin Öğrenimi Terketmelerinde Rol Oynayan Etmenler:

Ankete katılanların, öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmenler hakkındaki görüşleri Tablo 22' de görülmektedir.

Tablo 22 Öğrenimi Terketmede Rol Oynayan Etmenler

E T M E N L E R	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILİYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrencilere, ailenin eğit- sel desteğinin yeterli seviyede sağlanmaması	128	94	2	1	5	4	2	1	137	100
Öğrencilerin düzenli çalışma alışkanlığına sahip olmamaları	125	92	7	5	4	3	1	0	137	100
Öğrenci sorunlarını çözme de yardımcı olacak rehber- lik hizmetinin yeterli olmaması	102	75	24	18	10	7	1	0	137	100
Söz konusu eğitimin yaşam- daki başarı için yararlı ve gerekli görülmemesi	31	23	94	69	12	8	0	0	137	100
Öğretim programının esnek olmaması ve bireysel özel- liklere yer vermemesi	93	68	34	25	9	7	1	0	137	100
Öğretim yöntemlerinin yetersizliği	70	51	52	38	14	11	1	0	137	100
Objektif bir değerlendir- me yapılmaması	54	40	69	50	12	9	2	1	137	100
Kötü beslenme ve bakım sorunları	64	47	50	37	22	16	1	0	137	100
Öğc.lerin okul yaşamına uyum sağlayamamaları	47	34	72	53	16	12	2	1	137	100
Okullarda hakim olan geleneksel değer yargı- ları ve öğrencilerden talep edilen davranış şekilleri	37	27	83	61	15	11	2	1	137	100
Öğrencilerin kent yaşa- mına uyum sağlayamamaları	20	15	93	68	22	16	2	1	137	100
Öğc.lerin etkili öğrenme teknikine sahip olmamaları	101	74	25	19	10	7	1	0	137	100

Ankete katılanlar öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde; "Öğrenciye, öğrenim sırasında ailenin eğitsel desteğinin yeterli seviyede olmamasıdır." görüşüne diğer etmenlere göre daha büyük bir çoğunlukla (%94), katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunu, katılım oranına göre; "Öğrencilerin düzenli çalışma alışkanlığına sahip olmamaları (%92)", "Öğrenci sorunlarını çözmeye yardımcı olacak rehberlik hizmetinin yeterli olmaması (%75)", "Öğrencilerin etkili öğrenme tekniğine sahip olmamaları (%74)", " Öğretim programının esnek olmayışı ve bireysel özelliklere yer vermemesi (%68)", gibi etkenler izlemektedir. Bunun dışında, ankete katılanların yarısından çoğu (%51) öğretim yöntemlerinin yetersizliğinin de öğrenimi terketmede rol oynayan önemli bir etmen olduğu görüşüne katılmışlardır.

Ankete katılanlar ilköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) öğreniminin yaşamdaki başarı için yararlı ve gerekli görülmemesi, objektif bir değerlendirme yapılmaması, öğrencilerin kent ve okul yaşamına uyum sağlayamamaları, okullarda hakim olan geleneksel değer yargıları ve öğrencilerden talep edilen davranış şekilleri, kötü beslenme ve bakım sorunları gibi etmenlerin, öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde büyük ölçüde rol oynamadığı görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmada, ilköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) karşılaşılan öğrenimi terketme sorununda rol oynayan etmenlerin ilgi, yetenek ve kapasite gibi kişisel etkenlerin dışında kalan sosyal değişkenlerden kaynaklandığı saptanmıştır. Bu bulgulara dayanarak öğrenimi terketme sorununu ortaya çıkaran değişkenlerin hemen hemen tümünün öğrencilerden kaynaklanmayan, eğitim uygulamaları, sosyal çevre ve öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik durumları gibi öğrencinin dışındaki yetersizliklere bağlı bulunduğu ileri sürülebilir.

4. Öğrenimi Terketme Sorununun Çözümlemesinde Kimlere Görev Düşmektedir?

İlköğretim okulları ikinci kademedeki görülen bu sorunun çözümlemesinde ilgili ve görevlilerin çabaları önem kazanmaktadır. Sorunun çözümünde kimlerin daha duyarlı ve ilgili olması yönünde yöneltilen sorulara verilen yanıtlar Tablo 23' de görülmektedir.

Tablo 23 Öğrenimi Terketme Sorununun Çözümlemesinde Görev Alması İstenen İlgililer

GÖREV ALACAK İLGİLİLER	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	Sf	%	f	%	f	%
Okul idarecileri	39	29	77	56	20	15	1	0	137	100
Öğretmenler	61	45	56	41	18	13	2	1	137	100
Veliler	93	68	32	23	10	8	2	1	137	100
Öğrenciler	46	34	70	51	20	15	1	0	137	100
Tüm ilgililer	131	97	4	3	1	0	1	0	137	100

Tablo incelendiğinde; ankete katılanların büyük çoğunluğunun (%97), sorunun çözümünde tüm ilgililerin görev almaları gerektiği düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır. Bu arada öğrenci velilerine sorunun çözümünde önemli görevler düştüğü düşüncesini taşıyanların oranı da (%68) oldukça yüksektir. Bu sonuç, öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmenler konusunda "Öğrencilere öğrenim sırasında ailenin yeterli seviyede eğitimsel desteğinin sağlanmaması" na ilişkin olarak ortaya çıkan bulgu ile tutarlılık göstermektedir. Burada dikkati çeken konu, sorunun çözümünde öğrencilerin sorumluluklarının en az düzeyde olması gerektiği konusunda öğretmen ve yöneticilerin aynı görüşte olmasıdır.

Öğrenimi terketme sorununu yaratan nedenlerden en önemlilerinin öğrencilerin dışındaki etkenlerden kaynaklandığı yolunda elde edilen bulgular, sorunun çözümünde öğrencinin dışında eğitim ve öğretim ile ilgili kişilerin sorumluluğunun önemini ortaya çıkarıcı niteliktedir.

5. Öğrenimi Terketme Konusunda Öğrenci Velilerinin Tutumları:

İlköğretim okulları ikinci kademedeki karşılaşılan öğrenimi terketme sorununa karşı öğrenci velilerinin takındıkları tutumu belirlemek amacıyla ankette, örnekleme giren öğretmen ve yöneticilere bu konudaki görüşleri de sorulmuştur. Bu konuda elde edilen bulgular Tablo 24 de açıklanmıştır.

Tablo 24 Öğrenimi Terketme Konusunda Öğrenci Velilerinin Gözlenen Tutumları

K O N U	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILİYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Veliler öğrenimi terketme olayını benimsememekte	76	56	40	29	19	14	2	1	137	100
Öğrenimi terketmek için öğrencileri teşvik eden veliler bulunmakta	33	24	77	56	24	18	3	2	137	100
Öğrenci velileri öğrenimi terketme sorununa ilgisiz kalmakta	62	45	46	34	28	21	1	0	137	100

Ankete katılanların yarısından çoğu (%56), öğrenci velilerinin; öğrencilerin öğrenimi terketme olayını benimsemedikleri görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir. Ancak, bazı öğretmenlere göre (%29) belirli bir veli grubu da bu konuyu olağan karşılamaktadır.

Öğretmenlerin %24'ü, öğrenci velilerinden, "Öğrenimi terketmesi için öğrencileri teşvik edenler veliler bulunmaktadır" görüşüne kısmen katılmışlardır. Öğrenci velilerinin, öğrenimi terketme sorununa ilgisiz kaldıkları görüşüne, anketi yanıtlayanların önemli bir kısmı (%45) katılmıştır. Öğrenci velilerinden önemli bir kısmının öğrenimi terketme sorununa yeterli ilgiyi ve karşı tavrı göstermediği sonucuna bakarak ; bu durumun öğrenciler yönünden olumsuz sonuç doğuracağı söylenebilir. Çünkü, yakın çevresinden, özellikle ailesinden öğrenime devam etme konusunda yeterli destek ve teşvik görmeyen öğrencilerin, gerekli motivasyonu gösteremeyecekleri açıktır. Bu koşullarda öğrencilerin okul yaşamına ve derslere ilişkin en küçük engeller ve basit zorluklar karışığında bıkkınlık ve çaresizlik duygularına kapılmaları doğal bir gelişme olacaktır. Tüm bunların, öğrencilerin öğrenmeye karşı olan eğilimlerini olumsuz yönde etkileyeceği ve kolayca öğrenimi terketmelerini hızlandıran ortamı hazırlayacağı da bir olgudur.

6. Öğrenimi Terkeden Öğrenciler İçin Neler Yapılmalıdır?

Bu kısımda, çeşitli nedenlerle öğrenimi terkeden öğrenciler için nasıl bir eğitim olanağı sağlanabileceği konusunda ankete katılanların görüş ve önerilerine yer verilmiştir.

Ankete katılanların, bu konudaki görüş ve önerilerini içeren veriler Tablo 25' de açıklanmıştır.

Tablo 25 Öğrenimi Terkeden Öğrencilerin Eğitim Gereksinmelerinin Karşılanmasında Öngörülen Seçenekler

SEÇENEKLER	G Ö R Ü Ş L E R									
	KATILİYORUM		KATILMIYORUM		KARARSIZIM		BOŞ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çıraklık eğitimi yoluyla bir meslek eğitimi verilebilir	131	97	1	0	3	2	2	1	137	100
Bu durumdaki öğrenciler için okul bünyesinde özel sınıflar açılabilir	99	73	32	23	5	4	1	0	137	100
TV aracılığıyla eğitimleri tamamlattırılabilir	50	37	64	47	22	16	1	0	137	100
Bu öğrencilerin eksik öğrenimleri açık öğretim sistemi ile tamamlattırılabilir	57	42	56	41	23	17	1	0	137	100
Öğrencilerin yaygın eğitim kursları ile eğitimleri tamamlattırılabilir	92	68	26	19	18	13	1	0	137	100

Ankete katılanlar öğrenimi terkeden öğrencilerin ya bir meslek eğitimine (çıraklık eğitimi gibi) devam ettirilmelerini ya da eksik eğitimlerinin yaygın eğitim kurslarıyla tamamlattırılması konusundaki çözüm önerilerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğu (%97) bu durumda olan öğrencilere "Çıraklık eğitimi yoluyla bir meslek eğitimi verilebilir" şeklindeki öneriye katıldıklarını belirtmişlerdir. Aynı konuda, başka bir öneriye (bu durumdaki öğrencilere özel sınıflar açılabilir) de büyük çoğunluk (%73) iştirak etmiştir. Başka bir öneri olarak da, öğrencilerin yaygın eğitim kursları ile eğitimlerinin tamamlattırılabilceği görüşü belirtilmiştir.

Bu araştırmada, öğretmen ve yöneticiler tarafından öğrenimi terkeden öğrencilerin, TV aracılığıyla ve açık öğretim sistemiyle öğrenimlerinin tamamlattırılmasına yönelik çözüm önerisi benimsenmemiştir. Bu durum temel eğitimin, mutlaka örgün eğitim sistemi içerisinde verilmesi gereken bir öğretim olduğu görüşünü güçlendiren önemli bir bulgudur.

Özetle ankete katılanlar, öğrenimi terkeden öğrencilere; ya çıraklık eğitimi yoluyla bir meslek kazandırılmasını veya örgün eğitim sistemi içinde ve okul bünyesinde açılacak özel sınıflarda ya da yaygın eğitim kursları aracılığıyla eksik öğrenimlerinin tamamlattırılabileceği görüşünü benimsemektedirler.

IV . SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, ANKARA'nın merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okulları ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin öğrenimi terketme sorununun analizi ele alınmıştır.

Ülkemizde, gerek bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, gerekse toplumsal yaşamın karmaşıklaşan yapısı karşısında beş yıllık zorunlu eğitimle verilebilecek bilgi ve becerilerin, kişinin çevresine uyumunu sağlaması, ilgi ve yeteneklerini geliştirebilmesi ve sonuçta toplumun yararlı ve yaratıcı, mutlu bir üyesi olması için yeterli olamayacağı temel düşüncesinden hareketle sekiz yıllık ilköğretim öngörülmüştür.

İlköğretim okulları, bu düşüncenin uygulamaya aktarılacak kurumlaştırılabilen örneklerini oluşturmuş ve bu okulların artan bir hızla yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Bu alanda yaygınlaştırılması hedeflenen ilköğretim okullarında yaşanan, ancak genelde eğitim sisteminin tüm kademelerinde farklı oranlarda mevcut olan öğrenimi terketme sorununun analizi ile ileriye yönelik çalışmalarda dikkate alınabilecek bulguların elde edilebileceği düşünülmüştür.

Örnekleme olarak seçilen on ilköğretim okulunda karşılaşılan öğrenimi terketme sorununun incelenmesinden şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Örnekleme giren on ilköğretim okulunda, araştırmaya esas olan öğretim döneminde (1988-1989) 607 öğrenci çeşitli nedenlerle öğrenimi terketmiş ya da okuldan uzaklaşmışlardır. Ayrılan öğrenciler, örnekleme giren okulların anılan dönemdeki öğrenci mevcudunun % 7'sini

oluşturmaktadır. Okuldan ayrılan 607 öğrencinin çoğunluğunu (%69) erkekler oluşturmaktadır.

Elde edilen bu bulgulara göre, ilköğretim okullarının ikinci kademesinde (ortaokul) gözlenen öğrenimi terketme konusu, üzerinde durulması gereken bir sorun görünümündedir.

Aynı şekilde, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin 2/3'ü, öğrenimi terketme konusunun bir sorun olduğu görüşünü paylaşmaktadır.

- İlköğretim okullarının altıncı (orta I) sınıflarında, diğer sınıflara göre daha çok ayrılmalar olmaktadır. (Örnekleme giren okullarda; öğrencilerin % 58'i orta I'de, % 30'u orta II'de , % 12'si orta III'de öğrenimi terketmiştir. Bu sınıf, öğrenciler için adeta bir deneme -baraj- sınıfı özelliği göstermektedir.)

Anılan sınıfta, birinci yılda başarısız olan öğrencilerin önemli bir bölümünün (okuldan ayrılanların % 67'sinin) tasdikname alarak öğrenimi terketmeleri bu durumu kanıtlamaktadır.

- Örnekleme giren okullarda öğrencilerin çoğunluğu (%67) tasdikname alarak öğrenimi terketmiştir. Bunun dışında öğrencilerin % 20'sinin başarısızlık nedeniyle, % 12'sinin ise devamsızlıktan kaydı silinmiştir.

- Ankete katılan öğretmen ve yöneticilerin 2/3'ü tarafından; derslerdeki başarısızlık ile sosyo-ekonomik yetersizlik ve buna bağlı olarak ailelerin yeterli eğitsemel desteği gösterememeleri öğrenimi terketmenin temel nedenleri olarak görülmektedir. Ayrıca ankete katılanların, öğrencilerin düzenli çalışma alışkanlığına ve etkili

öğrenme tekniğine sahip olmamaları; öğrenci sorunlarını çözmeye yardımcı olacak rehberlik hizmetlerinin yeterli olmaması; öğretim programının esnek olmayışı ve bireysel özelliklere yer vermemesi; öğretim yöntemlerinin yetersizliği gibi değişkenlerin öğrenimi terketmede önemli rol oynadığı düşüncesine sahip oldukları anlaşılmaktadır.

- Örnekleme giren okullarda öğrenimi terketme oranı farklıdır. Bu durumun ortaya çıkmasında okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

- Öğrenimi terketme sorununu yaratan nedenlerin en önemlilerinin öğrencilerin dışındaki etkenlerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu durum, sorunun çözümünde öğrenci dışında, eğitim-öğretim ile ilgili kişilerin sorumluluğunun önemini ortaya çıkarmaktadır.

- Öğretmenlere göre öğrenci velileri, öğrenimi terketme sorununa genelde olumlu bakmamaktadırlar. Ama bu oran beklenen düzeyin altındadır.

- Öğrenimi terkeden öğrencilere ya çıraklık eğitimi yoluyla bir meslek kazandırılabilir veya örgün eğitim sistemi içinde ve okul bünyesinde açılacak özel sınıflarda ya da yaygın eğitim kursları aracılığıyla eksik öğrenimlerinin tamamlattırılabilir düşünlmektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- Araştırmada elde edilen bulgulara göre genelde ayrılmalar, ilköğretim okullarında VI. sınıfta (orta I) yoğunlaşmaktadır. Bu aşamada öğrencilere, okulun açılışının ilk haftasında ve belli bir süre "Uyum Eğitimi" verilmelidir. Söz konusu eğitimin kapsamında; okulun amaçları, başarılı bir öğrencide olması arzu edilen nitelikler ve öğrencilerden beklentiler, öğrencilerin hakları, ödev ve sorumlulukları, verimli çalışma usul ve yöntemleri ve benzeri konular öğrencilere anlatılabilir.

- Anılan konuları açıklayan "Öğrenci Kılavuzu / Öğrenci El Kitabı" hazırlanarak öğretim yılı başında öğrencilere dağıtılmalıdır.

- Ortaöğretimdeki başarıyı ilköğretim kademesinde kazanılan bilgi ve beceriler etkilediği için ilköğretim programlarının ortaöğretimdeki başarıyı artırmak amacı ile gözden geçirilmesi ve gerekli görülen düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

- İlköğretim ikinci kademe programları (özellikle VI. sınıf programı) eğitim etkinliği ve öğrenci başarısı açısından incelenmelidir.

- Veli ve diğer yetişkinlerin kitle iletişim araçları ile konuya olan ilgileri sağlanmalı ve bu konuda bilinçlendirilmelidir.

- Okullardaki öğrenci rehberlik hizmetleri daha yeterli ve etkili hale getirilmelidir.

- Etkin bir okul- aile işbirliği (özellikle başarısız öğrenciler için) sağlanmalıdır.

- İlköğretim okullarının ikinci kademesinde öğrenimi terketme sorununa daha geniş bir bakış açısı kazandırmak için bu araştırma Türkiye genelinde de yapılmalıdır.

- Öğrenimi terketme sorununun diğer öğretim kademelerinde ne durumda olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla değişik kademelerde benzer araştırmalar yapılmalıdır.

SUMMARY

THE ANALYSIS CONCERNING THE QUIT PROBLEM OF ELEMENTARY SCHOOL, SECOND PHASE (SECONDARY SCHOOL) STUDENTS

This study was made for the analysis of quit elementary school, second phase (secondary school) students.

The research is a descriptive study. In this study two distinct means data collection developed by the researcher were used: Numerical Data Collection Form and Inquiry Form.

This study was performed in ten elementary schools selected as samples. These sampled schools were determined by the simple random method.

As a result, the quit problem in Turkey has appeared to be considerably serious. The students, generally quit their education because of the social and economical inadequacies.

The necessary recommendations were made in accordance with the findings obtained so far.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay. No: 160, Ankara: 1989.
- Aytaç, Kemal. Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması (Mukayese li Eğitim Araştırması). A.Ü. Basımevi, Ankara: 1985.
- Başaran, İ. Ethem. Temel Eğitim ve Yönetimi. Ü.E.F. Yayını, Ankara: 1982.
- Bircan, İsmail ve arkadaşları. Türkiye'de Öğrenci Maliyetleri (1979 - 1987). DPT. Sos. Pl. Bşk. 1. Şi, Ankara: 1989.
- Cicioğlu, Hasan. Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Orta Öğretim. (Tarihi Gelişimi) A.Ü.E.F yayınları No:140, Ankara: 1985.
- Deniz, Hüseyin. Öğrenci Başarısızlığının Nedenleri ve Giderilme Yolları Ayyıldız Matbaası, Ankara: 1977.
- DİE. Milli Eğitim İstatistikleri. DİE Yayınları No:1191 (Ekim 1987); 1291 (Ekim 1988) ; 1391 (Ekim 1989)
- Gürkan, Tanju. İlkokul Programı ve Öğretim Yöntemleri. Açıköğretim Fakültesi Kitabı.
- Kaya, Yahya Kemal. İnsan Yetiştirme Düzenimiz Politika / Eğitim / Kalkınma. Nüve Matbaası , Ankara: 1977.
- . İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış. Eğitimde Model Arayışı. Olgaç Mat. Ankara: 1989.
- Koçer, H. Ali. Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Problemi. Nüve Mat. Ankara: 1977.
- MEB. Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un TBMM. 1990 Yılı Bütçe Konuşması MEB 18-19 Aralık 1989 .
- . 1739 Sayılı Temel Eğitim Kanunu.
- . Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği
- . Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği
- . Disipli Yönetmeliği

----- . İlköğretim Okulu Kılavuzu

TED. Temel Eğitim ve Sorunları. Türk Eğitim Derneği Yayınları ,
Ankara:1980

Varış, Fatma. Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler" A.Ü.E.F.
Yayınları No:75, A.Ü.Basımevi, Ankara: 1978

----- . Eğitim Bilimine Giriş. A.Ü.E.F. Yayınları No:98, Sevinç Matbaası
Ankara. 1981

Araştırmalar

Akbıyık, Selahattin. Sekiz Yıllık İlköğretim Okullarının Uygulamada
Karşılaştığı Sorunlar. Yük.Lis.Tez. (Çoğaltma) A.Ü. Sos. Bil. Ens.
Ankara:1985.

Sivas, Elif . Türkiye'de Hayata Dönük İlköğretim Okullarının Sorunları ve
Çözüm Önerileri . Yük.Lis.Tez.(Çoğaltma) A.Ü. Sos. Bil. Ens.
Ankara: 1986

Makaleler

Koçer, H.Ali. "Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Problemi"
A.Ü. Eğt.Fak. Dergisi, Cilt:6, Sayı:1-4, Ankara: 1985.

Şimşek, Ali. (Çeviren) "Okuldan Ayrılma ve Başarısızlık Sorunu" Eğitim ve
Bilim Dergisi, Ocak 1988.

Varış, Fatma. "Eğitim Sisteminde Yeni Eğilimler" A.Ü.E.F.Dergisi,
Cilt:5, Sayı:3-4, Ankara: 1972.

----- . "Yenileşme Kavramı " A.Ü.E.F Dergisi , Cilt:15, Sayı: 1,
Ankara:1982.

Ankara, 27 ARALIK 1989

A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne
ANKARA

Enstitünüzün 8002221 numaralı, Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Yüksek Lisans öğrencisiyim.

Enstitü Müdürlüğü tarafından tayin edilen tez danışmanım Doç.Dr. Tanju GÜRKAN gözetiminde hazırlanmış olduğum "İlköğretim İkinci Kademe(Ortsokul) Öğrencilerinin Okulu Bırakma Sorununun Analizi" konulu Araştırma Önerisi Ek'te sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Mustafa ÖZER
Mustafa ÖZER

Danışman:
Doç. Dr. Tanju Gürkan
Uygundur.
Tanju Gürkan
27.12.1989

Ömer Kürkçüoğlu
Prof.Dr.Ömer Kürkçüoğlu
Dekan

Saffet Bilhan
Prof.Dr.Saffet Bilhan
EPÖ Bölümü Başkanı

ADRES :

Hv.Öğ.Kd.Ütçm. Mustafa ÖZER
Hv.H.Y.Eğt.D.Bşk.lığı

Dekanlıklar/ANKARA

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürlüğü
Sayı : 4488
Tarih : _____

28 ARALIK 1989

Yk
Ömer Arslan
28.12.89

Mustafa ÖZER
28.12.89

Öf.

BÖLÜM : Kültür
SAYI : 070/
KONU : Anket hk.

Ankara
...../...../ 19.....

VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

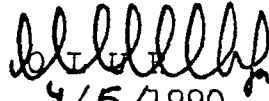
İLGİ: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 2.5.1990 tarih ve 1516 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mustafa ÖZLER, "İlköğretim İkinci Kademe (Ortaokul) Öğrencilerinin Okulu Bırakma Sorununun Analizi" konulu yüksek lisans tez çalışmasını ekli listede isimleri belirtilen ilimiz İlköğretim Okullarının Müdürlerine, her okuldan bir Müdür Yardımcısına ve Okul Öğretmenlerine uygulamak için ilgi yazı ile izin istemektedir.

Eğitim-Öğretimi aksatmayacak şekilde, Okul Müdürlerinin denetim ve gözetiminde, tüm sorumluluğun ilgili Okul Müdürlüklerine ait olması kaydıyla söz konusu Anketin yapılmasında Müdürlüğümüzce sakınca görülmemektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde ilgi teklife Olurlarınızı arz ederim.

Osman BOYACIOĞLU
Milli Eğitim Müdür
Yardımcısı
Müdür Adına

.4/5/1990
Esat SAĞCAN
Milli Eğitim Müdürü
Vali Adına

ANKET UYGULANACAK VE BİLGİ TOPLAMA
FORMU DOLDURTTURULACAK OKULLAR LİSTESİ

İLÇESİ
ALTINDAĞ

OKULUN ADI
Abdullah Tokur İlköğretim Okulu
Peyamitepe İlköğretim Okulu

ÇANKAYA

Akdere İlköğretim Okulu
Ahmet Bahadır İlhan İlköğretim Okulu

KEÇİÖREN

Ayvalı İlköğretim Okulu
Gülhane İlköğretim Okulu

MAMAK

Şehitlik İlköğretim Okulu
Köstence İlköğretim Okulu

YENİMAHALLE

Nurettin Ersin İlköğretim Okulu
Kent-Koop İlköğretim Okulu

İLKÖĞRETİM OKULU İKİNCİ KADEME (ORTAOKUL) ÖĞRENCİLERİNİN
ÖĞRENİMİ TERKETME SORUNUNUN ANALİZİ ANKETİ

DEĞERLİ ÖĞRETMEN / İDARECİ

Sizlere dağıtılan anketteki soruları yanıtlamak suretiyle, "İlköğretim Okulu İkinci Kademe (Ortaokul) Öğrencilerinin Öğrenimi Terketme Sorunu" hakkındaki görüş ve değerlendirmenizi belirtme olanağı bulacaksınız.

Toplanacak bilgilerle, bu sorunun analizi ile alınması gereken önlemlere ilişkin çözüm önerilerinin oluşturulmasına katkıda bulunacak; daha etkin bir eğitim-öğretimin gerçekleştirilmesine yardımcı olunabilecektir.

Bu nedenle soruları rahat, içten ve anlık yargılardan uzaklaşıp, düşünerek yanıtlayınız. Ankette yer alan konulara ilişkin görüş ve değerlendirmenizi, uygun bulduğunuz seçeneğin baş tarafındaki parantez ( ) içine çarpı X işaretini yazarak belirtiniz.

Konuya gereken önemi vererek göstereceğiniz özen ve ciddiyet için şimdiden teşekkür ederim.

Mustafa ÖZER

İLKÖĞRETİM OKULU İKİNCİ KADEME (ORTAOKUL) ÖĞRENCİLERİNİN

ÖĞRENİMİ TERKETME SORUNUNUN ANALİZİ ANKETİ

BÖLÜM - I

1. Cinsiyetiniz

Kadın ( )

Erkek ( )

2. Bulduğunuz Okuldaki Statünüz

Stajyer Öğretmen ( )

Öğretmen ( )

Yönetici Yardımcısı ( )

Yönetici ( )

3. Mesleki Kıdeminiz

1 - 5 Yıl ( )

6 - 10 Yıl ( )

11 - 20 yıl ( )

21 ve daha yukarı ( )

4. Öğretmenlik branşınız (belirtiniz) .....

BÖLÜM II

1. İlköğretim Okulunun ikinci kademesinde (Ortaokul), ara sınıflarda öğrenimi terketme bir sorundur.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

2. Adı geçen eğitim kademesinde karşılaşılan bu sorun, eğitim sisteminde olağan bir durumdur.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

3. İlköğretim çağındaki tüm öğrencilerin, ilköğretim okulu ikinci kademe (Ortaokul) eğitimini tamamlamaları gerekir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

4. Öğrenciler, derslerdeki başarısızlık nedeniyle öğrenimi terketmektedir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

5. Öğrenciler, devamsızlık nedeniyle öğrenimi terketmektedir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

6. Öğrenciler, disiplin cezası nedeniyle öğrenimi terketmektedir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

7. Öğrenciler, sosyo-ekonomik yetersizlik nedeniyle öğrenimi terketmektedir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

8. Öğrenciler, sağlık nedeniyle öğrenimi terketmektedir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

9. Öğrenciler, belirli bir nedene bağlı olmaksızın öğrenimi terketmektedir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

10. Öğrencilerin, öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, ilköğretim okul ikinci kademe (Ortaokul) öğreniminin, yaşamdaki başarı için yararlı ve gerekli görülmemesidir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

11. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, öğretim programının esnek olmayışı ve bireysel özelliklere yer vermemesidir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

12. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, öğretim yöntemlerinin yetersizliğidir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

13. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, objektif bir değerlendirme yapılmamasıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

14. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, öğrenci sorunlarını çözmeye yardımcı olacak rehberlik hizmetinin yeterli olmamasıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

15. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, etkili öğrenme tekniğine sahip olmamalarıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

16. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, düzenli çalışma alışkanlığına sahip olmamalarıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

17. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, öğrenim sırasında ailenin eğitsel desteğinin yeterli seviyede olmamasıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

18. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, okul yaşamına uyum sağlayamamalarıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

19. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, kent yaşamına uyum sağlayamamalarıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

20. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, okullarda hakim olan geleneksel değer yargıları ve öğrencilerden talep edilen geleneksel davranış şekilleridir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

21. Öğrencilerin öğrenimi terketmelerinde rol oynayan etmen, kötü beslenme ve bakım sorunlarıdır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

22. Öğrenimi terketme sorununun çözümlenmesinde en büyük görev okul idarecilerine düşer.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

23. Öğrenimi terketme sorununun çözümlenmesinde en büyük görev öğretmenlere düşer.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

24. Öğrenimi terketme sorununun çözümlenmesinde en büyük görev velilere düşer.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

25. Öğrenimi terketme sorununun çözümlenmesinde en büyük görev öğrencilere düşer.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

26. Öğrenimi terketme sorununun çözümlenmesinde en büyük görev tüm ilgililere düşer.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

27. Öğrenimi terkeden öğrencilerin velileri, öğrenimi terketme olayını benimsememekte ve bu durumda olan çocuğunu okula devam konusunda zorlamaktadır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

28. Öğrencinin öğrenimi terketmesini teşvik eden veliler bulunmaktadır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

29. Öğrenci velileri, öğrenimi terketme sorununa ilgisiz kalmaktadır.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

30. Öğrenimi terkeden öğrenciler için, çıraklık eğitimi yoluyla bir meslek eğitimi verilebilir.

( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım

31. Öğrenimi terkeden öğrenciler için yönelte sistemi daha etkin bir şekilde uygulanarak okul bünyesinde özel sınıflar açılabilir.

Katılıyorum Katılmıyorum Kararsızım

32. Öğrenimi terkeden öğrencilerin televizyon programları aracılığıyla eğitimleri tamamlattırılabilir.

Katılıyorum Katılmıyorum Kararsızım

33. Öğrenimi terkeden öğrencilerin yaygın eğitim kursları aracılığıyla eğitimleri tamamlattırılabilir.

Katılıyorum Katılmıyorum Kararsızım

34. Öğrenimi terkeden öğrencilerin yaygın eğitim kursları aracılığıyla eğitimleri tamamlattırılabilir.

Katılıyorum Katılmıyorum Kararsızım

SAYISAL VERİ TOPLAMA FORMU

SINIF	A Y R I L M A Ş E K L İ																
	1988-1989 DÖNEMİ		TASDIKNAME		HASTALIK		ÖLÜM		DEVAMSIZLIK		DİSİPLİN		YÖN. LİĞİN 58.MD. GÖRE KAYDI SİLİNER				
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK			
VI																	
VII																	
VIII																	
TOPLAM																	

MEVCUT YÖNETMELİKLERDE ÖĞRENİMİ TERKETMEYLE
İLGİLİ HUSUSLARI DÜZENLEYEN KURALLAR

1. Milli Eğitim Bakanlığı Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği:

MADDE 54 - Birden fazla dersten başarısız olup sınıf öğretmenler kurulunca durumlarında değişiklik yapılmamış öğrencilerle, yıl sonu başarı ortalaması " 5.00" den az tutan öğrenciler hakkında aşağıdaki iki yoldan biri uygulanır:

a. Öğrenci okul dışında beklemek suretiyle gelecek öğretim yılı sonunda başarısız olduğu derslerden sınava girer.

b. Öğrenci aynı sınıfı tekrar eder.

.....

MADDE 58 - 54 ncü madde hükmüne göre işlem gören öğrenciler, ikinci yıl sonunda da üst sınıfa devam etme hakkını elde edemezlerse başarısız oldukları derhlerin sınavlarına, isterlerse bu öğretim yılını takipeden sınav dönemlerinde aralıksız en çok dört dönem daha girebilirler. Bu dört dönemlik sınavlardan herhangi birine veya birkaçına girmeyenler o dönemlere ait sınav hakkını kullanmış sayılırlar. Bu öğrencilerden okuldan ayrılanların tasdiknamelerinde dört dönem sınav haklarından kaçını kullandıkları belirtilir.

Dört dönem sınav hakkının tamamını kullanmadan tasdikname ile okuldan ayrılan öğrenciler bekleme, sorumluluk ve bütünleme sınavlarının başlamasından en az beş (5) gün öncesine kadar ayrıldıkları okula veya

başka bir okula müracaat etmeleri halinde kalan haklarını bu okulda kullanabilirler. Bu sınavlarda başarılı olanlar kayıt kabul şartlarını taşımaları durumunda bir üst sınıfa devam ederler. Kayıt kabul şartlarını taşımayanların veya dört dönem sonunda da başarısız olanların kayıtları silinir. Bu gibiler önceki başarıları saklı kalmak şartıyla okul dışından bitirme sınavlarına girebilirler.

İkinci yıl sonunda üst sınıfa devam etme hakkını kazanamayan öğrenciler öğrenci pasosu ve öğrenci kimlik belgesi alma, askerlik erteleme işleminden yararlanma, okullardaki sportif,kültürel ve sosyal faaliyetlere katılma vb. öğrencilik haklarından yararlanamazlar.

MADDE 71 / a - Bir ders yolu içinde toplam 20 gün okula devam etmeyen öğrenci, kanaat notları ne olursa olsun başarısız sayılır.

2. Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği:

MADDE 104 - Sürekli olarak yedi gün devam etmeyen ve bu hususta bir özür bildirmemiş bulunan öğrencinin velisine bir tezkere yazılarak, devamı sağlanmaz ya da özürü saptanmazsa kaydının silineceği iadeli taahhütlü bir mektupla bildirilir. Devamsızlığının 20 nci gününde özürleri bildirilmemiş ya da mazeretleri kabul edilmemiş öğrencilerin kayıtları silinir ve bu durum künyelerine yazılır. Bu gibiler tekrar okumak isterlerse haklarında genel yazım ve alım şartlarına göre işlem yapılır. Günlük devamı aksatan öğrencilerin velilerinden ayrıca özür tezkeresi istenir.

MADDE 153 - Evli veya nişanlı olanlar okula öğrenci olarak alınmazlar. Öğrenci iken evlenen veya nişanlananların okulla ilişkileri kesilir.

3. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim II nci Kademe (Ortaokul) ile Ortaöğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği:

MADDE 5/E - Okuldan Sürekli Uzaklaştırma:

Öğrencinin hiç bir okula devam edemeyecek biçimde okuldan çıkarılmasıdır. ...

Okuldan sürekli uzaklaştırma cezasını gerektiren davranışlar, anılan yönetmelikte onbeş ayrı fıkrada sıralanmıştır.

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi